

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
6-hatásos postánkor egyszer 30 fill.
minden következőnél 16 fill.
Nyitási ára 40 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 289.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, február 18.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Az elárult ország.
- A román klub megalakult.
- Lengyel Zoltán a koalícióról.
- Aradvármegye közgyűlése.
- Váltóhamisító hordár.
- Aktuális emberek.
- A cseléd otthon.
- A delegációból.
- A színházézés évfordulója.
- Tarkaságok.
- Ellélt urinő.
- Tárca: Az utolsó hely. Irta: Lengyel Géza.

Az elárult ország.

Elmondja: Bánffy Dezső báró.

— Esztelenség arra gondolni, hogy ha én visszavonulásra határoztam volna el magamat, kerülő uton hoznám ezt nyilvánosságra. Azokon a szép estéken, amelyeket Eötvös Károlyval együtt az új párt helyiségében töltöttem, sokat és mély szomorúsággal beszéltem arról a válságos helyzetről, amelybe a nemzet jutott. A magam szándékáról azonban olyan kijelentést, amilyen Eötvös Károly barátom révén nyilvánosságra került, nem tettem. Nem vonulok vissza a politikától, sőt szívesen fejtem ki álláspontomat, nézetemet és felfogásomat a helyzetről, a jelen szomorú eseményeiről.

— Én a helyzetet rendkívül kritikusnak tartom. A bécsi és a linzi békekötésben, valamint a Károlyi Sándor gróf árulása után megállapított szatmári békében a nemzet papíronon kapott jogokat. Bécsből úgy kezelték a nemzetet, mintha a

papirosjogokkal törődnének, de mindig úgy cselekedtek, ahogy jónak látták. Bizonyos idő múlva, amikor a nemzet erőtlenebb lett, félredobták a papiros-alkotmányt és elkobozták a jogokat. Ilyen a helyzet most is. Ha lehetséges lett volna, hogy még tizenöt esztendeig a hazaáruló Tisza Kálmán, vagy a hazaáruló Bánffy kormányozták volna az országot, egészen más lett volna a helyzet. Erősebb nemzettel állana szemközt Bécs.

— Tisza Kálmánnak és nekem erős harcaink voltak a közös kormány tagjaival a magyar nemzeti állam előismerése miatt. Azokat az eredményeket, amelyeket elértünk, akták is bizonyíthatják. Az akkori külügyminiszterek elég erősnek ösmerték a magyar kormányt és a magyar miniszterelnököt, hogy a magyar állam jogait megvédelmezni tudják. Aerenthal báró akkor büntetlenül nem mondhatta volna el azokat, amiket most hirdetni merészt. Olyan leplezetlen beszéddel, amilyen ez volt, nem szabadott volna előállani. *De az, amit Aerenthal mondott, az az uralkodónak is fölfogása: — a magyar államiság van befelé és egységesség van kifelé.* Hogy Aerenthal ilyen hangon mert beszélni, abban én a kritikus helyzetnek igen világos bizonyosságát látom.

— Plátó egy helyen azt mondja, hogyha a költőket és szónokokat minden dicsőséggel elhalmozták, ha megkoszorúzták és ha megjutalmazták őket, akkor száműzetésbe küldték, mert vezető szerepekre jutván, a republikára, az álladalomra veszedelmeseknek bizonyulhattak

volna. Nálunk Apponyi Albert gróf, a poéta és a rétor, a költő és a szónok jelenté ezt a veszedelmet. *Minden baj, ami van, minden veszedelem, ami a nemzetet fenyegeti, csak tőle ered, csak Apponyi miatt van.* A függetlenségi-párt lelkiismeretét — szerintem — nem terheli semmi; a párt nem tett mást, minthogy fölült Apponyi csábító szavainak.

— Bécsben látják, hogy a függetlenségi-pártot mindenre sokkal olcsóbban lehet megkapni, mint a hatvanheteseket. Bécsben érzik, hogy a nemzet elgyengült és eszerint igazodnak. A rövidlátók ujjongva örvendeznek; meghalt a hatvanhét, éljen a negyvennyolc! A hatvanhét meghalt, — ez igaz, de ami utána következik, az nem negyvennyolc lesz, hanem a *negyvennyolc előtt* való idők más formában.

— Mindezt mély rezignációval, nagy szomorúsággal mondom. Semmit sem tehetek és nem is tehetünk e végzetes helyzet ellen. A vigasz kevés. Lehetséges, hogy a jövőben még virágzó lesz az ország gazdasági helyzete, de viszont bizonyos és sajnálatos való, hogy államjogi helyzetünk teljesen visszafejlődött.

— Mi segíthet? Új negyvennyolc, új Világos, új Königrätz, avagy új Deák Ferenc? Francia, olasz és orosz forrásból sok regét híresztelnek és sokat hallottam magam is, hogy *mi történik akkor, ha Ausztria-Magyarországban trónváltás lesz?* Azt mondják és mindenfelől az állítatják, hogy *európai kavardás lesz.* Hogy ebből a kavardásból, ezekből a bonyodalmakból Magyarország talpra áll-e va-

Az utolsó hely.

Irta: Lengyel Géza.

Kálnaszeg az ország szélén van, vasuton majdnem egy napi járás Budapesttől. Itt él a Kálnaszegyek egyik utolsó sarja, Kálnaszeg Evelin. Özvegy asszony, nagyon öreg. Inkább vén kisasszonynak tartják, talán ő maga is elfelejtette, hogy valaha ura volt. A húga, nem nagyon sokkal fiatalabb, Kálnaszeg Margit. Ez erélyes leány volt világéletében. Evelin valami hibetelenül kicsi kegydíjből él. Margit felment Budapestre, mikor már az utolsó buzdaraboknak is végére járt, összekilincselte a mezvi atyafiakat, a bátyjakra hivatkozott, az egykori főispánra és állást kapott. A gépet kopogtatja most, valamelyik minisztériumban. Itt az államtitkár rokons, a miniszter a méltóságos bátyja alatt volt valaha közigazgatási gyakorló, ő pedig kap minden eszéjén nem egészen negyvenöt forintot.

Ebből az öt-ese is él, Laci. Laci jogásznak indult. Ha végezne, őt is be lehetne rakni valahová csendes, sovány, biztos hivatalba. De semmi remény rá, hogy Laci végezzon. Inkább majd vele végeznek. Sovány, tapadó, nedves bőrű fiú. Rágódik rajta esztendő óta a tüdővész. Egyszer — Isten tudja hol vette rá a pénzt Margit — elküldte délvidékre is. Nem használt. Most itthon vívták sokáig a rettenetes küzdelmet.

II.

A küzdelem elődt és az utolsó Kálnaszegyt kivített valamelyik temető halottsházába. Otthon, az egyszobás kis udvari lakásban, nem mondhatott. Margit még jobban összeesett, összenyomadt, kicsivé, mint egy gyerekleány. Azután megdőbönt. Temetnek egy Kálnaszegyt, talán a legutolsót. Otthon a sírboltban megfordítják a cimert. El kellene hívni a püspököt, a kórust, fogatok kellene, szólni kellene a miniszternek, az államtitkárnak, gyászruha kellene, jelentés kellene.

Margitnak még jobban omlottak a könyei, amikor elgondolta, mennyi rengeteg kötelezettséget ró rá szegény Laci. Kinyitotta az asztalfiókot: nyolc forint hetven krajcár volt benne. Megszámolta, mintha nem tudná pontosan, krajcárig, mennyit költött, mennyinek kellett lennie. Ebből temetés se telik. Hazaszállítás se, püspök se, de még tán pap se.

Margit felszárította a könyeit és elment egy kis nyomdába. Itt gyászjelentést rendelt, sok rokonnal, sok díszes nemesi előnévvel. És a gyászjelentés vége felé ott ékeskedett, hogy a drága halott hült tetemei Kálnaszegen, a családi sírboltban fognak örök nyugalomra tételni.

Másnap pedig kiment a sívár nagyvárosi temetőbe, ahol a szegények parcellájában eltemették Laci. A házmesterne, meg a fűszeres volt jelen a végtiltasségen. Margit egy óra-

hosszat utazott a villamoson, míg hazaért. Mikor véglegesen kislirta magát, elővette a gyászjelentéseket, megcímzett baillóik vagy övvenet. A rokonságnak, az előkelő ismerősöknek. Az utolsó korona ment rá a bélyegre. Istenem, de mikor itt nem lehet takarékoskodni. Nagyon jóles címek sorakoztak egymás mellé. Méltóságos urak, kamarások is. Hiszen a leányok bátyja is főispán volt.

III.

A rokonok, az előkelő ismerősök megilletődéssel fogadták a gyászlapot. Azután napirendre tértek főlötte, mellőzván még a részvételnévjegyet is, mert a jelentés, a szegény Margit ravasz jelentése, nem árult el sem címet, sem napot.

— Nem is csoda, mindenről megfellekedtek a rettenetes bánatban, — mondták a rokonok. És nem beszéltek többé Laciról.

Hanem a feketezegélyes lap eljutott messzi Kálnaszegre, egy napi járóföldre is. Levél nem jött. Margit minden esztendőben egyszer szokott írni a nényének, újévkor. Utazásra pedig tíz esztendő óta nem volt pénze egyiküknek sem.

Evelin keserves sírással fogadta a gyászos hírt. Kibetűzte a nyomtatást, végig, odáig, hogy: örök nyugalomra . . . a családi sírboltban.

Eddig csak zokogott Evelin keservesen, itt felállt.

laha, afelől igazán nem lehet jóslatokat mondani. Nem is mondok jóslatot én se. Hiszen itt van még egy ismeretlen, a nagy ismeretlen: Ferenc Ferdinánd királyi herceg, a trónörökös. Ferenc Ferdinánd kitűnően beszél magyarul és különböző alkalmakkor meleg érdeklődéssel viseltetett Magyarország iránt. Hogy ez az érdeklődés, amelyet megnyilvánított, vajjon hasznosak-e a nemzetre, kérdéses. Azokat a híreket, amelyek arra vonatkoznak, hogy a trónörökös klerikális volna, jelentékteleneknek tartom. Természetes és szinte tagadhatatlan, hogy a klerikalizmus, amely Franciaországból, Olaszországból és Németországból kiszorult, hozzánk menekül, mifelénk tart. Nem is hiszem, hogy a klerikalizmus nekünk magyaroknak huzamosabb ideig tartó kellemetlenséget okozna. Nem olyan jelentékeny tényező ez, amely az ország sötét jövőjét még sötétebbé tenné.

— Azon a gondolatom, hogy Ferenc Ferdinánd a trónra jutva, biztosítja-e utódjának a trónt, avagy lerázza magáról ezt a gondot, sokat tűnődöm mostanában. Az eskü? . . . Ha a népek forradalomban törnek ki, úgy is megszegik az esküt.

— Szomorú kilátások azok, amelyek előttem vannak. Tele vagyok balsejtelemmel, de senkinek nem mondtam, hogy visszavonulok. Teleki László gróf, aki egy nagy párt élén állott, felelőssége tudatában főbe lőhette magát. Ha én, aki pár hivemmel nézem az eseményeket, anélkül, hogy bármilyen felelősség terhelve, most visszavonulnék, jogosan kigunyolhatna mindenki. De én a helyemen maradok, várok és szemlélem e szomorú, elárult ország helyzetét és aggodalmas sejtésekkel gondolok a jövőre . . .

A horvát bán a királynál. *Budapestről* jelentik: *Rauch* Pál báró horvát bán, Zágrábba való megérkezése után egy hírlapíróval beszélgetett bécsi útjáról. A bán szerint a bécsi ki-

— Igen, a családi sírbolt.

Mohos, vedlett, dűledező téglaplátmény a falusi temető kerítése mellett. Mikor is volt nyitva utoljára az ajtója? Husz esztendeje? Huszonöt. Evelin számol, kiszámolja, hogy még kell helynek lenni, egy helynek kell még akadni az ősök között. Éppen Lacira várnak. A lakás ezzel megtelt, a címert mag lehet fordítani.

Evelin áttipeg a szomszédba, napszámos asszonyi fogad, kitakaritatja, amennyire lehet, a gazzal benőt rácsos ajtó. Nagy fekete kendőben kimegy az állomásra, megkérdezi csendes sírás közben, mikor hozzák Laci öcscsét.

Ott nem tudnak róla semmit, de az nem baj. Nem is lehet másként, olyan sokan halnak — gondolja Evelin.

És var. Másnap, harmadnap meglát ki megy a vasúthoz — nincs semmi hír. Gondolja: talán írni kellene. De minek? Ott áll, nyomtatásban, hogy a „családi sírboltban.” És a sírbolt vár és Evelin is, hosszú heteken át. Ő, nem hibbant meg az agya. Az öregeknél — akár a gyerek előtt — összefolyik az idő. Egy nap, hat hét az mindegy. Ha nyárra nem hozták Lacit, mért ne hozhatnák az ősszel?

Az ősszel azonban ágybadöntötte Evelint. Itt is, betegen, halálra fonnyadtan, várt. És a pappal elhívatta a jegyzőt is és azt mondta neki:

— Ha nem hozzák haza addig Lacit, engem ne temetessenek a sírboltba, csak a temetőbe. Az a hely vár ő reá. Hisz benne van, nyomtatásban: örök nyugalomra . . . a családi sírboltban . . .

hallgatás minden tekintetben kielégítően végződött. A horvát ellenének az a célja, hogy minél előbb lemondásra kényszerítse a bánt, de ez most már nem fog sikerülni.

A román klub megalakult.

Országos szervezkedés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 17.

Tegnap délután hivatalosan is megnyitották az aradi román klubhelyiségeket, hogy ott a román politikai vezérek híveiket a bekövetkezendő harcokra előkészítsék és maguk is meggyőződjenek arról, hogy a kormányval szemben milyen szervezett erőre hivatkozhatnak, ha az általános választói jog törvénytervezetének tárgyalása alkalmával a nemzetiségi, de különösen a román választókerületek esetleges csökkentését akarná megkísérteni. Ámbár a tegnapi megnyitó inkább házias és családi jelleggel bírt, de a beavatott személynem tévesztheti meg ez a körülmény, tudva azt, hogy a román társadalmi élet minden megnyilvánulásának van egy, határozott politikai színezetű nüansza is.

A klub tervei zsufolásig megteltek s ott volt az aradmegyei románság színe-java. Eljöttek az aradvármegyei törvényhatósági bizottság román ajku tagjai mind megjelentek, *Pop Cs. István*, *Suciu János dr.*, *Serbán Miklós* országgyűlési képviselők, *Velics Mihály*, az aradmegyei nemzetiségi pártelnöke, kisjenői ügyvéd, *Russu Sirianu János*, a *Tribuna* igazgatója, az aradi román intelligencia igen sok tagja. *Goldis László*, *Oncu Miklós dr.* betegségükkel mentették ki távolmaradásukat.

Suciu dr. országgyűlési képviselő a pártvezetőség nevében üdvözölte a párttagokat s kijelentette, hogy a román politikai klub a mai nappal a tagok rendelkezésére áll s ezzel a ténynyel egy szorosabb kapcsolatot teremtettek, amely az eddigi szervezetlenség helyébe az öntudatos és politikailag igen fontos, céltudatos szervezkedést állítja. A klub-élet a magyarországi románság életében többet jelent, mint más pártok küzdelmeiben. Mert egy olyan vár, ahol tömörülve, *meghiúsítjuk azt a szélbontó törekvést, melyet a román táborban az utóbbi időben megkíséráltak.* Azért is van Aradon a központ, hogy vezérek és közkatonák mindig és gyorsan megtaláljuk egymást s a zászlóra esküdt hűség szontsége a maga teljes tisztaságában folytonosan *ápolható, sőt ellenőrizhető legyen.*

Utána *Velics Mihály*, az aradmegyei nemzetiségi párt elnöke beszélt, azt hangsúlyozva, hogy a politikai aktivitás szervezésében és továbbfejlesztésében az aradmegyei románság a mai nappal átvette a vezető szerepet, ami arra kötelezi a párt-híveket, hogy mindenütt és minden alkalmal tegyék meg kötelességüket. Köszönetet mondott a párt elnökségének, amiért a magyarországi románság politikai és társadalmi erejének tömörítése által, a klub életbe hívásával, kifelé is dokumentálták, hogy *egy érett és az első tüzkerességet már kiállott politikai párt követeli a maga érvényesülését a képviselőházban.*

Este 9 órakor kedélyes vacsora volt, melyen hivatalos beszédek nem hangzottak el.

Lengyel Zoltán a koalícióról.

Ki oldja meg a katonai kérdéseket?

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, február 17.

Lengyel Zoltán vasárnap erős kritikát mondott a koalíció politikája felett és konstataulta, hogy a közélet sohasem volt olyan romlott mint most. Népbolondításnak nevezte a koalíciónak a katonai kérdések körül folytatott politikáját és számos argumentuma volt a jelenlegi vizás helyzet jellemzésére.

A politikai élet a képviselőházban holnap ismét megindul. A holnapi ülés még csak formális lesz, de már szerdán valószínűleg érdekes események fognak lejátszódni.

Mai távirataink:

Lengyel Zoltán a koalíció ellen.

Zilahról jelentik: *Lengyel Zoltán*, a kerület képviselője vasárnap tartotta beszámolóját a választópolgárság nagy érdeklődése mellett. Erős kritikát gyakorolt a koalíció szereplése fölött és egy új ellenzéki alakulás szükségességét hangoztatta.

Évek óta, ugymond, *sohasem volt a közélet olyan romlott, mint most.* Ennek két oka van: a koalíciós rendszer és a régi függetlenségi politika teljes elkorcsosulása. Amikor utoljára jártunk együtt *Kossuth Ferenc*cel, *Barabás Bélával* és másokkal, azt mondtuk, hogy minden baj oka a kormányzat és a közönséges rendszer és ha a nép egyszer a függetlenségi pártot többségre juttatja, minden jóra fordul. A nép megtette a magáét, a többség megvan, jóra mégse fordult semmi.

A nemzeti küzdelem egészen *el volt hibázva, csak a látszatnak dolgoztunk.* Hamis jelszavakkal és kapkodással fálnak vitték a nemzetet, pedig egy nemzet nem kísérleti nyúl, a harcot, ha már megindítottuk, eredmény nélkül nem lett volna szabad abbahagyni. Akik 1906-ban tudták, hogy a nemzet gyenge, azok 1905-ben is rájöhettek volna.

A mai politikai helyzet a bécsi békénél kezdődik, amit győzelem gyanánt hirdettek. Megkötöttük a kiegyezést, amely rosszabb bármely előzőnél. A kvótát felemeltük, lehetetlenné tettük az önálló vámterület tényleges felállítását. A katonai kérdésekkel sem vagyunk különben, az egész kikapcsolás népbolondítás. Kijelentette a hadügyminiszter, hogy *a létszámemelés elkerülhetetlen.* A magyar követeléseket *nem fogják megadni.* Önálló hadsereg se lesz, magyar vezényszó, szolgálati nyelv, ezrednyelv, zászló, címer se lesz, mert ők csak a létszámot és a tisztii fizetéseket emelik és hadihajókat építtetnek.

A külön nemzeti bank felállításának *semmi jogi, vagy politikai akadálya nem volna.* Mégis huszonegyes bizottságot küldtek ki, amely eltarisznyázta az időt, hogy 1910-ben azt mondhasák, az időnek hiánya és a rossz pénzüviszonyok miatt nem tudtuk a nemzeti bankot megcsinálni.

A választói reformot nem ismerjük. A törvényhozás jó működését azonban a társadalom ereje kissé szigoríthatná a választói jogon kívül. A koalíció azért nem tesz semmit. Olyan összegeket közpénzből soha még kormány nem moz-

gósított a közvélemény meghamisítására, mint a koalíció, amely nem, hogy csak két ujságot tart zsoldjában, mint az előző kormányok, hanem a fővárosi és vidéki lapok egész tömegét vette meg.

A pártélet olyan züllött, hogy Kardos Árpádok szerepelnek hivatalos jelöltek gyanánt. Az események világosan mutatják, hogy a hárszabályrevíziót Bécsből épen a függetlenségi törekvések lehetlenné tette érdekében akarják. Az én meggyőződésem az, hogy a hárszabályok szigorítására tényleg szükség van a belügyi kérdéseknél, de ki kell venni a szigorítás alól az Ausztriával vonatkozásban levő minden kérdést és a katonai ügyeket.

A koalíciónak nincs semmi programja a jövőre. A függetlenségi-párt, mint többség elvesztette erélyét és önbizalmát. A bajnak azonban ez csak egyik oldala, a másik az, hogy *nincs szervezett nemzeti ellenzék*, amely kifejezést adhatna a nemzet kívánságainak. Kötelességünknek tartom, hogy azok, akik továbbra is hisznek Kossuth Lajos elveiben, minél hamarabb szervezett országos pártot alakítsanak. Az elárult nemzeti küzdelmet most már senki sem tudja megnyerni. Azt a csatát elvesztettük mindenkorra, de a nemzet élete örök és a vesztett csaták után is új seregeket kell nevelni és a fegyvert lerakott vezérek helyébe új harcosokat állítani.

A beszédnek igen nagy hatása volt. A beszámoló után banquet volt Lengyel Zoltán tiszteletére.

Batthyány a katonai követelésekről.

A budapesti VI-ik kerületi függetlenségi és 48-as kör tegnap tartotta közgyűlését. Az elnöki széket Batthyány Tivadar gróf, a kör díszelnöke foglalta el, aki megnyitó beszédében rövid visszapillantást vetett a kör egy évi eredményes működésére. Azután áttért az aktuális politikai kérdések ismertetésére és kijelentette, hogy a függetlenségi párt csak abban az esetben hajlandó a hadügyi terhek vállalására, ha rekompenciaként teljesítik a nemzeti követeléseket. Ha erre Bécs nem mutatna hajlandóságot, a katonai kérdések elintézését az általános választói jog alapján egybegyűlt parlamentre kell bízni. Az önálló bankról is nyilatkozott a gróf s azt a nézetét fejezte ki, hogy az önálló nemzeti bank felállítására 1911. január 1-je a legalkalmasabb idő.

Apponyi Bánffy ellen.

Bánffy Dezső bárónak Apponyi Albert gróf közoktatásügyi minisztert támadó nyilatkozatára Apponyi egy hírlapíró előtt ma a következőket mondotta:

— Bánffynak konkrét vádjai nincsenek, csak általánosságban beszél, így nem nyilatkozhatom. Az egyszerűen *nem igaz, hogy a függetlenségi párt olcsóbban volna kapható, mint a hatvanhetes kormány.* Ez nem egyéb régi, már megszokott ugratásnál, amelynek nem ülünk fel. Bánffynak nem tetszik az én politikám, nekem pedig nem tetszik az ő politikája.

Barabás Béla igen röviden mondotta el nézetét Bánffy támadásáról:

— Bánffy Dezső báró nyilatkozatának semmi néven nevezendő súlyt és jelentőséget nem tulajdonítok.

Housy Pál és több vezető függetlenségi politikus szintén Bánffy ellen nyilatkoztak.

Aradvármegye közgyűlése.

★

Másfél százalékos pótdadó. — Izgalmas jelenetek. — Elnöki rendreutasítások. — Szómegevonás. — A vármegyei tisztviselők összeférhetlensége.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 17.

(A románok a javaslat ellen.)

Suciu János románul beszél a javaslat ellen és azzal érvel, hogy a jelenlegi tisztviselők nem érdemlik meg a nyugdíjalap gyarapítását. Közigazgatási visszaéléseket sorol fel, amelyek miatt elnöki figyelmeztetésben részesül, hogy szóljon a tárgyhöz. Beszédét azzal végzi, hogy a javaslatot nem szavazza meg.

A románok több ízben szakították félbe Suciu beszédét gyakori helyeslésekkel.

Utána Vásárhelyi Dezső szólalt fel. Azzal kezd, hogy a pótdadó kivetése mellett felszólalni *nem hálás dolog*, de a bizottsági tagság nemcsak jogokat biztosít, hanem kötelezettségeket is ró azokra, akik e teremben helyet foglalnak. Aradvármegye törvényhatósága az 1890. évi nyugdíj-szabályzat-rendeletben kimondotta, hogy a rendszeres jövedelmen felül emelkedő szükségletet pótdadó útján fedezli. A törvényhatóság tehát elvállalta azon kötelezettséget, hogy a vármegyei tisztviselők törvényileg kötelező nyugdíjalapjáról gondoskodik. Nem új pótdadó kivetéséről, hanem egy, a törvényhatóság által már régen elvállalt kötelezettség teljesítéséről és a már megszavazott pótdadó nagyságának megállapításáról van szó. Elfogadja a javaslatot.

(Vihar.)

Utána Mager Traján románul beszélt a javaslat ellen. Az elnöklő főispán két ízben figyelmeztette, hogy a tárgyhöz szóljon, azután pedig *megvonta tőle a szót.*

A románok erre órlási lármában törnek ki. Mindenfelől heves kiáltások hallatszanak, de a fülsiketítő zajban nem lehet kivenni a szavak értelmét. A magyarok tüntetően éljenzik a főispánt.

Suciu János: Az ügyrendhez kér szót és az elnök szómegevonását a jelen esetben hibáztatja, mert a 29. § intézkedésével ellen történt.

A főispán erre felolvassa az ügyrend idevonatkozó szakaszát és igazolja, hogy törvényesen járt el.

A kimagyarítás után a zaj némileg alább hagyott és Marsieu Jusztin dr. emelkedett szólásra. Kijelenti, hogy ők szívesen honorálják a vármegyei tisztviselők munkáját, mert tudják, hogy azoknak nem épen irigylendő a helyzete. De lépjen nyomon olyan eredményekkel találkoznak, amelyek gondolkodóba ejtik őket, vajjon a vármegyei tisztviselők hivatásukat teljesítik-e, vagy pedig csak egyszerű politikai eszközök.

(Marsieut rendreutasítják.)

Elnök Marsieut a szavaiban foglalt és a tisztviselői kart érintő gyanúsításért *rendreutasítja* és figyelmezteti, hogy ne térjen el a tárgytól.

Marsieu dr. indokolni kívánja, miért nem szavazza meg a javaslatot. Eseteket sorol fel. Egy évvel ezelőtt a törvényhatóság egyik tisztviselője sikkasztott és közokiratot hamisított. (Felkiáltások: Simádon!) Ekkor ő felkereste a főispánt és szigorú vizsgálatot kért. A főispán azt ígérte, hogy személyesen fog a helyszínére kiszállni s ha a vád igaznak bizonyul, a legkimételetlenebbül fog eljárni. Később interpellálni akartak az ügyben a közgyűlésen, de azt mondták, hogy várják meg a dolog elintézését. Azután ők feljelentést adtak be az

Élénk és mozgalmas volt Aradvármegye törvényhatósági bizottságának mai közgyűlése. A magyar és román párt már hetekkel ezelőtt nagy apparátussal készülődött. Híre jár, ugyanis, hogy a románok erős küzdelemre készülnek a pótdadó kivetése ellen, amelyet a tisztviselők nyugdíjalapja javára nem akarnak megszavazni. A tárgysorozat e pontja körül tényleg nagy és heves vita fejlődött ki, a románok részéről számosan szólaltak fel és tiltakoztak az újabb megterhelés ellen.

A közgyűlésen jelenlevők számából következtetve úgy látszott, hogy az állandó választmánynak a pótdadó kivetésére vonatkozó javaslata nem éri el a törvényben előírt kétharmad szavazattöbbséget. A névszerinti szavazás mindazonáltal sikerrel járt, a javaslatot *három szótöbbséggel elfogadták.* A tárgysorozat másik két pontja azután gyorsan és vita nélkül nyert elintézését.

A közgyűlés kilenc órakor kezdődött és délben ért véget, de egyedül a pótdadó kivetésének tárgyalása két és félórát vett igénybe.

Részletes tudósításunk:

(A felvonulás.)

A közgyűlési terem már jóval kilenc óra előtt teljesen megtelt a törvényhatósági bizottság tagjaival, akik feltűnően nagy számban jelentek meg. Különösen a románok képviselnek szemmel láthatóan tekintélyes csoportot és teljesen elfoglalják a helyiség jobb szárnyát. A három hosszú zöld asztal két oldalán sokan foglalnak helyet, de jóval többen vannak azok, akiknek ülőhely már nem jutott és így állva voltak kénytelen a hosszabb ideig tartó közgyűlést végig hallgatni. A karzat is szépen megtelt érdeklődőkkel, egy értelmes arcú román paraszt mellett viruló szép román urileány kíséri figyelemmel a gyűlés lefolyását.

(Megnyitják a közgyűlést.)

Károlyi Gyu'a gróf főispán, a tisztikarral együtt pár perccel kilenc óra után helyet foglal az emelvényen és megnyitja a rendkívül közgyűlést.

Schill József főjegyző olvassa a belügyminiszter azon leiratát, amelylyel a megye közgyűlésének a törvényhatósági pótdadó tárgyában hozott megtagadó határozatát megsemmisíti és új határozat hozatalát rendel el. Az állandó választmány ennélfogva azt javasolja, hogy az 1908. évben egy és fél százalékos törvényhatósági pótdadó vetessék ki. Ebből lenne fedezendő a tisztviselői és a rendkívül nyugdíjalap azon szükséglete, amely az a. p. 1908. évi kamattörvényéből és a tisztviselői hozzájárulásokból nem nyer kielégítést, a fennmaradó összeg pedig az árvaszéki elnökhelyettesi állás törvényesen megállapított négyszáz korona működési pótlékára és a kamatalap gyarapítására lenne fordítandó.

A javaslat a románoknál heves ellenzésre talált.

ügyességhez, mire az illetőt nyugdíjba küldték és azszal *védekeztek*, hogy nem lehetett ellene fegyelmi vizsgálatot elrendelni, mivel nyugdíjaztatta magát.

Elnök azt hiszi, hogy tulment azon a liberalizmuson, amelyet a felszólalással szemben gyakorolnia kell, de mivel saját személye is említve lett, módot akart nyújtani az ügy tisztázására. *Marsieu* egészen másként adta elő a dolgot, mint ahogyan az történt. Az illető, akitől beszélt, nem is törvényhatósági, hanem községi tisztviselő volt. Ismerteti az ügyet, a melyért nyugodtan vállalja a felelősséget, mert őt egyedül a teljes igazságérzet és jóhiszeműség vezette.

(A második rendutasítás.)

Marsieu dr. azután Váshelyi Dezsővel polemizál és felhossa *Páris* Gábor nyugdíjazási ügyét, akinél a nyugdíj elvonásáról a közgyűlés csak akkor kívánt gondoskodni, amikor *Páris* a darabontok szolgálatába szegődött és ezzel az ellenpárthoz állott, tehát megakarták büntetni. Pártpolitikai szempontból nyugdíjat nem adunk és nem vonunk vissza, ez erkölcstelen dolog. Ha a törvényhatósági tisztviselők a néppel szemben jóakaratot fognak tanúsítani, ha megmutatják, hogy a hivatal náluk nem csak szentri sport...

Elnök szónokot a kifejezéseért *rendutasítja*.

Marsieu dr.: Mindaddig, míg a tisztviselők-nél ilyen eljárást veszünk észre, amíg azt látjuk, hogy meglevő pénzünk nem lett kellően ellenőrizve, hanem el lett sikkasztva a gyenge ellenőrzés miatt, minek adjunk mi újabb másfél percentet? A pótdót nem szavazza meg.

(Inparlamentáris hangok)

Guj Tódor hosszasan beszél a kivándorlás ellen. A baloldalon többen türelmetlenül kiáltanak fel:

— Egész más dologról beszél! Mások hangosan nevetnek a szónok kijelentésén, mire ez indulatosan felkiált:

— Tessék mulatni, ha a cirkuszban lesznek!

Azután tovább beszél a kivándorlásról és annak megszüntetéséről.

Egy hang balfelől: Menjének a papok Amerikába, akkor nem lesz kivándorlás. A román oldalról valaki erre így válaszolt:

— Fogja be a száját!

Elnök a közbeszólót *rendutasítja*.

Guj tovább beszél a kivándorlás megakadályozásáról, mire az *elnök* kétszeri figyelmeztetés után *megvonja tőle a szót*.

Guj azonban még nemült le, hanem ekeseredve jelentette ki:

— En húsz év óta élök itt és még mindenkit meghallgattam, senkit se zavartam meg, most pedig nem engednek engem kibeszélni.

Zajos derűlttség kísérte ezt a kijelentést. De a szónok sehogyse tudta megérteni, miért nem függ össze a kivándorlás kérdése a pótdó felemelésével.

(Ujabb román szónokok.)

Lazareszku Tódor (Világos) románul beszél a javaslat ellen, miközben kétszer is figyelmeztetésben részesül, hogy maradjon a tárgynál. A temperamentumos paraszti-szónokot már-már a szömegvonás veszedelme fenyegeti, amikor gyorsan befejezi beszédét.

Giorgia borosjenői esperes románul szintén a javaslat ellen foglal állást. Foglalkozik a kovaszinci bíróválasztás alkalmával történt szabálytalanságokkal, amikor Faragó, világosi főszolgabíró Cure János lelkészt vasraverve csendőrökkel kísértette be. Az *elnök* őt is kétszer figyelmeztette, hogy eltért a tárgytól.

Azután *Lukuca* Mihály világosi esperes beszélt román nyelven a javaslat ellen, miközben ő is kétszeri elnöki figyelmeztetésben részesül.

Grozda Aurél dr. (Nagyhalmagy) szintén románul támadja a javaslatot és arról beszélt, hogy a tisztviselők nem tartják meg a törvényt. Kétszeri figyelmeztetés után az *elnök megvonja tőle a szót*.

Grofsorán Gyula galsai tanító az olyan jó tisztviselőknak, mint Kabdebó, tízszer annyit is megszavazna, a mostaniaknak azonban semmit se. A tisztviselők törvénytelenégeiről beszél.

Elnök kéri a szónokot, hogy maradjon a tárgynál.

Russu-Sirianu János (közbeszó): A tárgyhoz szól!

Elnök: Azt hiszem, én elnökölök és nem *Russu-Sirianu* bizottsági tag ur. A közbeszólásért *rendutasítom*.

Popovics Döme arról beszél, hogy a tisztviselők nem dolgoznak elég lelkiismeretesen.

Egy hang: Hát a papok mit dolgoznak? (Derűltség.)

Azután szólásra senki sem jelentkezett és ügyiátszott, hogy a vita ezzel kimerült. A baloldalon és a középen ülők türelmetlenül kiabálnak:

— Szavazzunk! Szavazzunk!

Marsieu dr. az ügyrendhez kér szót.

Felkiáltások: Ez nem sommás tárgyalás! Üljön le!

Azt vitatja, hogy a szavazásban a tisztviselők nem vehetnek részt.

É szavakat élénk ellenmondás fogadja.

Gyarmathy Ernő dr. felfogása szerint ez nem a tisztviselőket érintő olyan kérdés, a mely kizárná őket a szavazásban való résztvételről. Tiszán véletlen és teljesen mellékes az, hogy a pótdó a tisztviselői nyugdíjalapra lesz fordítandó.

Keresztes Gyula dr. főügyész kijelenti, hogy a tisztviselőket törvényadta joguktól nem szabad megfosztani. A törvényben pedig sehol sincsen utasítás arra, hogy a tisztviselők a pótdó felemelésénél a szavazásból kizárassanak.

(Szavazás.)

Ebben a nyilatkozatban azután megnyugodtak és az *elnök elrendelte az állandó választmány javaslatára a névszerinti szavazást*. A virilisek közül különösen sokan hiányoztak.

Beadott összesen 278 szavazat és pedig:

<i>Igennel szavazott</i>	187
<i>Nemmel szavazott</i>	91

Elnök konstatálja, hogy a törvény által megkívánt kétharmad többség megvan és így a közgyűlés három szótöbbséggel elfogadja az állandó választmány a pótdó másfél százalékban való kivételére vonatkozó javaslatát.

(Inkompatibilitások.)

Azután már megcsappant az érdeklődés, a bizottsági tagok jó része eltávozott.

A tárgysorozat második pontja a belügyminiszter azon rendelete volt, amely a vármegyei tisztviselői állásoknak részvevőtársulati, vagy szövetségi alapon szervezett pénzületézetek és nagyipari vállalatok igazgatósági tagságával való összeférhetőségéről szól.

Schill József főjegyző felolvasta a miniszter rendeletét és ezzel kapcsolatban a tisztviselők bejelentéseit. Ezek szerint Dálnoki Nagy Lajos dr. alispán az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár felügyelő bizottságának tagja, *Nachtnebel* Gyula árvaszéki elnök az aradi központi takarékpénztár felügyelő bizottságának elnöke.

A közgyűlés az első bejelentést szó nélkül tudomásul vette, mikor azonban az árvaszéki elnök bejelentésére került a sor, *Suciu* János ellenzte, hogy *Nachtnebel* Gyula más állást is töltsön be az árvaszéki elnökségnél. Az árvaszéknél állandóan nagy a restancia s arra is vigyázni kell, nehogy a *Krivány* féle eset valaha ismétlődjék. Az ellenőrzés az elnök minden idejét igénybe veszi, hiszen az ülések fél kettőig tartanak. Ilyen körülmények között, amikor a fizetés is megfelelő, az árvaszéki elnök nincsen semmiféle bizottsági tagságra utalva. Indítványozza, hogy a *Nachtnebel* Gyula esetében mondassék ki az összeférhetlenség.

Schill József főjegyző felvilágosításai után *Marsieu* Jusztin dr. az összeférhetlenség kimondása mellett, *Gyarmathy* Ernő dr. ellenszólt fel, majd *Novák* Aurél dr. az összeférhetlenség mellett beszél. A vitát helyes mederbe *Pop* C. István terelte, aki a bejelentések tudomásul vételét indítványozza, de bizottságot kér kiküldeni arra, hogy az állapítsa meg, minő viszonyban állanak a törvényhatósági tisztviselők az illető pénzületézetekkel és a bizottság a törvényhatósági közgyűlésnek tegyen jelentést megbízatásának eredményéről.

Elnök felvilágosítja a közgyűlést hogy a bejelentések tudomásul vétele után is bármikor jogában áll a bizottsági tagok akármelyikének, ha összeférhetlenségről értesül, azt a törvényhatósági közgyűlésnek bejelenteni.

Tudomásul vették továbbá, hogy *Keresztes* Gyula dr. főügyész az aradi polgári takarékpénztár igazgatósági elnöke, *Darányi* János vármegyei aljegyző pedig az aradi központi takarékpénztár igazgatója stb.

Végül elfogadták az özv. dr. *Lengyel* Sándorné, özv. *Csaballa* Józsefné, özv. dr. *Páris* Gáborné özevgyi ellátásának és *Marti* Gábor neveltetési járulékaiknak megállapítására vonatkozó javaslatokat és ezzel a közgyűlés tizenkét órakor véget ért.

Nem lesznek nemzeti vívmányok. *Bécsből* jelentik: *Schönaich* közös hadügyminiszter a katonai kérdések tárgyában ma az osztrák delegáció hadügyi bizottságában nyilatkozott, de épen nem abban a formában, amelyet vártak tőle a koalíciós képviselők és delegátusok.

Klofac cseh delegátus kérde a hadügyminisztert, mi igaz a lapok azon jelentéseiből, hogy a magyar vezényszó behozataláról komoly tárgyalások folynak a hadügyminiszter vezetése alatt?

Schönaich közös hadügyminiszter kijelenti, hogy ő ilyen tanácskozások vezetésére felhatalmazást nem nyert, ennél fogva ilyen nem is vezethetett. Amit a lapok az e tanácskozásokon folytatott beszélgetésekről irnak, azért ő nem vállalhat felelősséget. Annyi tény, hogy egy mozgalom van készülöben, amely számára ő előkészületeket tett. De újból és határozottan kijelenti, hogy tanácskozások nem történtek.

Stanek cseh delegátus kérde a hadügyminisztert, vajon megadják-e a magyar vezényszót, vagy nem.

Schönaich erre a következő kijelentést tette: *A hadsereg kebelében a magyar vezényszó behozva nem lesz, a vezényszó marad a német*. Ő nem csinálja a jövő zenéjét. A katonai engedményeknél nagyobb részt felségjogokról van szó, ezekről tehát nem nyilatkozik.

Váltóhamisító hordár.

A megkárosított Aradi Hitelbank.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, február 17.

A bankszédelgések korszakában valóságos kedvverítő bűnügyben indította meg a nyomozást ma az aradi rendőrség. A nagy sikkesztőknek és váltóhamisítóknak nem éppen a legfelsőbb tizezer körből kell kikerülniök, mint azt ma Német Imre vasuti hordár bebizonyította, aki egy aradi pénzintézetet már másodszer akart hamis váltókkal megkárosítani. Egyszer, a múlt év december havában sikerült neki a manipuláció, a pénzintézet léprement s a vasuti hordár által bemutatott váltót leszámította; az igaz, hogy nem pénzben fizette ki a váltó értékét, hanem a saját részvényeivel egyenlítette ki a kétes értékű papírost. Német a sikeren felbuzdulva ma újból szerencsét próbált a bank pénztáránál s ismét eret akart vágni a pénzintézetben. Az operáció nem sikerült s a bíróság előtt kell majd magyarázatát adnia a szenvedélyes váltóhamisítónak arról, vajjon nem-e a Kardos bank szédelgéseit, a sok szegény megkárosított asztalost és vasuti baktort akarta megboszulni az Aradi hitelbanktakarékpénztáron, amely ma délelőtt ellene váltóhamisításért az aradi rendőrségen bünvádi feljelentést tett.

Az érdekes esetről a következő tudósításunk szól:

Múlt év december hó 8-án megjelent egy ember az Aradi hitelbank takarékpénztárban s mint Nagy Bertalan háztulajdonos, vasuti altiszt, mutatkozott be s azt kérte, hogy a bank számítsa le a vele hozott és felmutatott kétszázötz koronáról kiállított váltót. A váltón mint elfogadó Nagy Bertalan, mint kibocsájtó Ofcik Magdolna, mint forgató Szép Péter szerepelt. A bank informáltatta magát s miután meggyőződött, hogy van Aradon egy Nagy Bertalan nevű vasuti altiszt, akinek E. délyi-ut 4. szám alatt haza van, a váltót leszámította. Nagy megköszönte szépen a bank szivességét és megígérte, hogy állandó összeköttetésben marad vele, ha lesz válója, csak vele számíttatja le.

A váltó 1908. március 18-án lett volna esedékes. A bank a napokban figyelmeztette Nagy Bertalant a terminusra, mire ez megjelent a pénztárnál s kereken kijelentette, hogy ő nem fog fizetni, mert ő sem alá nem írt, sem le nem számíttatott váltót.

A pénzintézet ezt tudomásul vette és az esetből kifolyólag nem tett feljelentést, várva, hogy Német újra jelentkezék egy másik váltóval.

Ma délelőtt végre beállított egy 200 koronás váltó leszámítását kérve. A váltón ugyan azok szerepeltek, mint a decemberben benyújtott papíroson.

Szántó Izidor igazgató elfogadta a váltót s azt mondta Németnek, hogy tizenegy óra után jelentkezék a pénzért, majd akkor kifizetik, mert tíz óra után lesz a váltóbírálat.

Az igazgató azonnal telefonon értesítette a rendőrséget, ahonnan két detektívet küldött ki Green Nándor tb. főkapitány, hogy álljanak lesben s ha Német jelentkezik, tartóztassák le és állítsák elő. Valenta és Rédl titkos rendőrök elrejtették a bank helyiségében s tizenegy óra után pontosan megjelent Német a pénzért.

A detektívek Német Inrét ismerve, azonnal tisztában voltak azzal, hogy a váltón szereplő Nagy Bertalan név hamisítva van. Felőlősségre vonták s ez azonnal beismerte, hogy ő bizony hamisította a váltót, még pedig azért, mert nagy nyomorban van sok tagu családjával.

— De nem csak ezt, hanem a december 8-iki váltót is hamisítottam — vallotta be bűnbánóan, azt a váltót, melyért a bank nem pénzt, hanem két részvényt adott, amelyeket csak úgy tudtam értékesíteni, hogy egyiket Likker Mór Miksa utcai ruhakereskedőnek 21 korona és Szegedi Sándor Leiningen gróf utcai szatócsnak 24 korona tartozás fejében adtam át biztosítéskül.

A rendőrség Szántó igazgatót is kihallgatta Nagy Imre vallomásra nézve, mert most már mindkét váltóhamisítás miatt megindítja ellene a bünvádi eljárást.

Az igazgató azt mondta, hogy Német maga kérte őt arra, hogy részvényeket adjon neki a váltó fejében.

Nagy ezt tagadja s ezzel szemben azt állítja, hogy Szántó őt rábeszélte arra, hogy fogadja el a részvényeket, mert az jó pénz s bármikor értékesíthetők s az intézet rendszerint a maga értékpapírjával fizeti ki a váltókat.

A rendőrség Németet, minthogy bejelentett állandó lakása van, szabadlábra helyezte s a nyomozási iratokat az aradi kir. ügyésszéghez tette át.

Német ígéretet tett arra, hogy a bank kárát megtéríti.

??

Mi a különbség a megyei és a városi pótdadó között?

— ??

A megyei pótdadó százalékban kifejezve másfél, a városi pótdától pedig, ha a tanács nem is, de más fél.

Aktuális emberek.

Hunyady József.

Közönség, színügyi bizottság, kartársak ez az újságírók levezik holnap a süveget Hunyadi Jóska előtt, akiről ki-világosodott, hogy ide oda

harmine esztendő óta viseli a színészgunyát. Róla szólván, muszáj ezt a népszinmű-stilust használni. Azen kevesek közül való Hunyadi Jóska, akik, Blaha Lajza mellett néhány esztendővel megtoldották egy haldokló műfajnak: a népszinműnek életét. Hunyadi Jóska a maga módján belé tudja önteni a népleket abba, ami enélkül sallagnak tetszik. Nem szögedieskedik, nem palócoskodik, a dunántuli szójárásba se botlik, székely módra se ejti edős anyámnak a szót s mégis a szavában, a mozdulatában benne van a magyar föld óslakója. S e nagy kvalitása mellett sokoldalú, ambíciójában meg nem száradt művész, aki ép oly erőssége a drámai együttesnek, mint az operett színpadnak. Boszantásból se lehet neki olyan szerepet adni, amelyet kedvvel ne játszana el.

Miendezek azonban az ő művészetéhez tartoznak, amelyet a holnapi jubileumi ünnepen bőségesen el fognak mondani. Az, akiről itt szó van, s akinek nagyobb hitelesség okáért a képmását is ide iktattuk, a magánélet Hunyadi Jóska. A legszereletemelőbb és legesőndesebb alsósjátékos, a vajszivű és fehérlelkű ember. Olyan szerény, szinte alázatos, hogy nála legfőlebb csak egy valaki lehet alázatosabb: Hunyadi Jóska, a férj.

Ez a nagy színész, ez a derék ember szinte beléönt az aradi társadalom szívébe. Nemcsak a játékaival, de a nagy darab idővel is, amelyet mű

vészpályájából itt töltött. A Leszkay-rezsime színté végigkísérte az aradi szezonokon át; Szendrey Mihályval azután visszajött s bizony nála nem primadonna frázis, hogy itt érzi igazán otthon magát. Azok is bizonyíthatják, akik benne már nem a színészt, de a polgárrá esontosodott barátot, jó ismerőst köszöntik.

Az egyik jubileum holnap este lezajlik, a másik alighanem holnapután követi. Amikor, a mámort kialudván, Hunyadi újra elfoglalja helyét a művészek és kritikusok közös alsós asztalánál s rövid egy óra alatt ezt az enunciációt teszi:

— Bemondom a jubiláns kontrát. A harmincadikat, — egy babérovezett vannakkal és egy érdekekben megőszült túlétróval . . .

Cseléd-otthon.

★

Érdekes felfedezésre tett szert a szociológia. Megállapította azt, hogy vannak idők, amelyekben bizonyos események minden kulturállamban epidemikusán lépnek fel. Van a kőjgyilkosságnak, a vasuti szerencsétlenségnek, a nagy állású egvények elleni merényleteknek, a bányaszerencsétlenségeknek korszaka. A tudomány éppen most azon van, hogy ezen általánosságokban olyannyira rejtélyes tömegjelenségeknek a törvényszerű okait kutassa. Ebbe a kategóriába tartoznak a legtöbb letört, kalandos szerencsevadászok is. Az aig harmincéves Eberbach egy fillér nélkül megalakítja a szálloda-tróstöt s néhány hónap alatt 16 millió adóssággal kerül csődbe. Bankok és hatóságok biztak reá vakon olvasatlan milliókat. A minden hájjal megkent Debeert-et, a gyémánt szindikátus elnökét Lemoine, a mesterséges gyémántok készítője, könnyítette meg néhány millióval. A napokban a Kardos-család Budapesten, Friedberg et Comp. Berlinben lepi meg a világot hallatlan bankszédelgéssel. Látjuk, hogy hasonló események egész sorozatával van dolgunk s jogosult a kérdés, vajjon nem több-e a véletlennél, hogy a földrajzi határokon túl, közvetlen időközben, az egyenlő események egymást követik?

Ép ilyen általános jelenség az egyiptomi tiz csapások bármelyikével vetekedő cselédmizéria is.

Bécsben az újságok egész hasábokat szentelnek a háziasszonyok sirámainak. A bécsi Jucik és Sárk ugyanis a farsangot arra használják fel, hogy egy újajta sztrájkot inscenirozzanak. Ha a nagysága nem engedli őket legalább kétszer egy héten bálba, akkor azonnal ott hagyják helyüket. Bécs háziasszonyai az idén nem bálznak, mert a szobaleányaik mutatnak.

Berlinben a lapok már törvényhozási intézkedéseket sürgetnek a cselédmizériák megszüntetésére, nem is szólvá Amerikáról, ahol a központi lakásokkal és étkezésel már évek óta kísérleteznek, a cselédnyomorúság ellen védekezendők.

A magunk cselédbajait nem is kell részleteznünk, mert azokat közvetlen tapasztalatból ismerjük s az aradi Fehér-Kereszt egyesület szombati közgyűlésén Leitner Ernő dr. indítványára kimondotta, hogy Cseléd otthon alapításával akar rajtok segíteni.

Ha vigasztalás az, hogy a szomszéd háza is ég, akkor vigasztalódjunk azzal, hogy a cselédmizéria általános s így orvos-szerének is általánosnak kell lennie. Léven az okai majdnem mindennütt ugyanazok.

Hibásak a cselédek, de hibásak a háziasszonyok is. A cselédanyag határozottan rosszabb ma, mint volt ez előtt, mert a falusi leány ma nem szolgálatban, hanem gyárban keresi kenyerét. A városok nagyipara valóságos felszívó készülékek, melyek különösen havakban, ellenállhatatlan erővel vonzzák a falu népet. Tízennégy éves korában a leány már munkásnak megy s ott dolgozik, míg csak a legény a katonaságból haza nem kerül. Teljesen átfomálódik és néhány év alatt oly kalapos kisaszszony, akár a nagyvárosi munkásleány.

Az a rész, amely még szolgálathoz áll, határozottan olyan igényekkel lép fel, amelyek egy közép keresetű házaspár háztartásának egyensúlyát veszedelemmel fenyegetik és a cselédtartás is félig-meddig lukszus cikk.

És ha még a drága cseléd jó cseléd is lenne. Azonban legyünk igazságosak. Tényleg csak a cselédben van a hiba?

Nem! Mondjuk meg őszintén, hogy a cseléd ravasz és visszaél azzal a gyengeséggel, amelyet szolgálata között szerzett tapasztalata révén, már a belépésnél észrevesz uródjében. Látja, hogy két kézzel kapnak utána, mert ő nagysága egy fél napra sem tudna meglenni nélküle, mert annyira el van foglalva mindennel a házon kívül, hogy otthon nem maradna egy világért sem.

Akkora havibért kér, amennyit csak akar, mert nagy a kereslet, kicsi a kínálat. Meg aztán, mondjuk ki bátran, egyet gondol és szolgálathoz sem lép, hisz könnyebben is megkeresheti pénzét.

A helyszerző irodákban, a vasárnap délutáni sétákon, gyorsan megintulja egyik a másiktól, hogy mennyi utja és módja van annak, ha egy nő pénzt akar keresni.

Az állásnélküli cselédek száma oly nagy, hogy az a cselédkínálatban elsősorban érezhető körülmény.

A rendőrség figyelő tekintetét kikerülik s addig míg nem kell, helybe nem állanak.

Ezen a bajon segít majd a Cseléd-otthon s valóságos áldás lesz a cselédre és háziasszonyra is ha tudja, hogy állásnélküliség esetén nem kell az utcára mennie kenyeret keresni, amit hamar megszokik s gyorsan megkedvel.

A vidékről a városba érkező cselédet a *Márta-egyesületek* veszik oltalmukba, akik a vasutón inspekciót tartanak s rábeszélnek a tapasztalatlan falusi leányt arra, hogy a cseléd-otthonban szálljon meg, ahol foglalkoztatják kézimunkával, táplálják testét és lelkét.

A cseléd-otthon azonban csak egy esetben éri el célját. Es ez az általános gyógymódja az általános cselédmizériának.

Ha azt a város veszi patronatusa alá s kimondja szabályrendeletileg, hogy csak a cseléd otthonnak van joga cselédközvetítéshez.

Ezt már mindenütt így teszik, ahol cseléd-otthonok vannak s cselédmizéria miatt szenvednek a családok.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Közgyűlés. Az országos vörös kereszt egyesület aradi fióka szerdán, a hó tizenkilencedikén délután négy órakor a városháza tanácsstermben közgyűlést tart, amelynek tárgysorozata a következő: Választmányok újjáalakítása, tisztújítás, számvizsgáló bizottság jelen-

tése, évi jelentés, a tüdőbetegek szanatóriumának ügye.

(*) Az aradi iparosok I-ső betegsegélyző és temetőkezesi egylete február 23-án délután két órakor tartja rendes évi tisztújító közgyűlését a Magyar utca 4. számú házban lévő helyiségében, a következő tárgysorozattal: 1. A választmány évi jelentése. 2. A számvizsgáló bizottság évi jelentése. 3. Tisztikar-újiból megválasztása. 4. Indítványok.

(*) A kovácsházi kaszinó ma tartotta tisztújító közgyűlését. Először Kövér Béla főszolgabíró, alelnökké Kádás Mihályt, titkárrá Leisch Ferencet, ellenőrré Brenner Antalt, pénztárnokká Balázs Istvánt, könyvtárnokká Szebenyi Árpádot választották meg. A választmány tagjai lettek: Tenner Dávid, Rózsa József, Sahl György, Schaffar Samu dr., Görög János, Urbanics Kálmán, Faragó Imre, Szabady Viktor, Saigóthy Béla és Oláh Károly.

Cholnoky Jenő

Kolozsvár.

Kinai felolvasáshoz költségekímélés céljából copfot ne hozzon. Rendelkezésre bocsátjuk. Városi tanács.

A delegációból.

★

A komoly delegációs napoknak meg voltak a vig percei is. A honatyák a politika izgalmai után keresve keresték az alkalmat, hogy egy kicsit lehűtsék a vitában felhevült vérüket.

Egy kedves apróság a delegáció szombati ülése alkalmával történt.

Barabás elnökelt, majd hirtelen, éppen a szavazás előtt, átadta helyét Zichy Miklós gróf alelnöknek. Sokan politikai tendenciát kerestek a távozásban, majd mikor a találgatással nem bírtak eredményre jutni, belenyugodtak a delogba. Okolicsányi László hadügyi előadó beszélt, majd előadása végeztével a szavazatképesség megállapítását kérte. Ekkor tűnt csak fel a jelenlevőknek, hogy alig van pár honatya a teremben. Az újságírók távoztak legelőször, utánuk pedig egymásután szállingóztak ki Barabással együtt a delegátusok.

Zichy Miklós gróf a határozatképtelenség láttára felfüggesztette az ülést, mire azután mindenki kitódult az előcsarnokba.

Ekkor derült ki: miért távoztak oly hirtelen az újságírók és a delegátusok Barabással együtt? A folyosón ugyanis kíváncsiságból megjelent a Bécsben időző Margitay Tihamérné, aki ragyogó szépségű asszony. A szép asszony közelségének hírére azután gyorsan beállott a határozatképtelenség.

*

A folyosón különben még egy másik hölgy is sétált, több képviselő társaságában.

Barabás oda ment Zichy Miklós grófhhoz és megkérdezte.

— Melyik tetszik neked jobban a két szép asszony közül?

— Amaz! válaszolt Zichy, a másik asszonyra mutatva.

— És miért? kérdezték most többen.

— Először is szebb, másodsor meg ismerem is.

— Ismered?

— Természetesen. Még azt is megmondom, hogy a jobb füle alatt egy kis lenese van. Nézzétek meg, ha nem hiszitek.

Zichynek igaza volt.

— Hát kicsoda ez a gyönyörű asszony, hogy olyan jól ismered?

— A feleségem, — felelte mosolyogva az alelnök.

Igy szórakoznak Bécsben a delegáció magyar tagjai. Közben megszavaznak egynehány milliócskát. Valószínűleg nem sajnálják, mert legalább jól mulatnak.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Rang és mód. szinmű. Hunyady József jubileuma. (B. bérlet.)

Szerda: Szabin nők elrablása, bohózat. Nyáray Antal vendégfőléptével. (A bérlet.)

Csütörtök: Vig özvegy, operett. Nyáray Antal vendégfőléptével. (B. bérlet.)

Péntek: Bátkirálynő, operett. Bemutató előadás. (C. bérlet.)

Szombat: Bátkirálynő, operett. (A bérlet.)

Culp Julia hangversenye.

Arad, február 17.

Amióta a zengő szónak uólérhetetlen fénynyel ragyogó csillaga, az ünneplott Barbi Alice végleg visszavonult a sikerek világából, azóta félreösmerhetetlen versengés indult meg az ő örökének elnyeréseért. Ide s tovább már másfél évtized óta folyik ez a nemes munközés, ez a művészi fegyverekkel megvívott „viézi torna” oly kiváló művész-amazonok, mint: Lindh Marcella, Koenen Tilly, Akté Aino, Kurz Zsime, Svaerdström Valborg s a Londonban újra felfedezett Tetraxini között — hogy csak a nevesebbeket soroljuk fel, a legújabb szukkreszcenciát nem is említve.

Mert még egyre érkezik nevezés s a pályabírák ma nagyobb zavarban vannak, mint valaha. A dalének rajongói még ma sem tudják megtalálni azt az eszményi dalénekest, aki a felejthetetlen Barbi univerzális, mindent felölelő művészetét magában egyesitené.

Annyi azonban kétségtelenül megállapítható, hogy az ő nagy művészi hagyatékából eddig a legtekintélyesebb vagyónrészt Culp Julia, a bájos hollandi dalénekesnő szerezte meg s hogy ő ma a Barbi örökének a legmértöbb várományosa.

Talán nem mindig értelmezi a dalt oly mélységes, lélekkel teljes átérzéssel s talán nem tudja a tiszta líra gyönyörét oly szuverén fönsséggel a hallgatóra szuggerálni. De művészi kvalitásai egytől egyig kiválóak s összhatásukban magukkal ragadják a hallgatót.

Puh, hajlékony hangjának meleg érzékvárássa már magában véve gyönyörködött. Ennek az értékes organumnak fonetikai hatását kiváló technikai tudás, árnyalatokban gazdag kifejezés és bizonyos egyéni kedvesség és derű kerekíti művészi egészszé.

Annak a fényes hangverseny-közönségnek, mely vasárnap délután zsufolásig megtöltötte a „Fehér Kereszt” nagytermét, a dalkorifeák egyik legnagyobbikát volt alkalmuk ünneplni Culp Juliában. A művésznő Schubert, Brahms, Wolf és Strauss R.-féle dalokat énekelt, a szöveg szellemének megfelelő művészi interpretációban.

Külön megcsodáltuk hangjának bámulatosan egyenletes erőárnyalatát, a diadalmas fortisszimótól a szinte lehetetbe vesző pianissimóig. Nemes izléstől áthatott előadása klaszszikus mintája az ének és szöveg művészi egységének.

Érzelmi skálájának legjobban megfelelnek a könnyed és kecses Brahms dalok. Oly kifogástalan értelmi hangeuilylyal tagolt ének-deklamációt, mint pl. a „Vergebliches Ständchen”-ben, a legelsőktől is ritkán hallolunk.

Csak azt sajnáljuk, hogy egyébként fejlődmi bőkezűséggel összeállított műsorából nélkülözünk kellett azokat a szép hollandus dalokat, amelyekkel évekkor előtt budapesti első fellépésel idején oly őszinte sikert aratott s a

melyeknek bája és nemzeti karakteres fajlsága igazi kongeniális értelmezőre találtak ő benne.

A vasárnapi hangverseny elit-közönsége mindvégig lelkesen ünnepelte a kitűnő művészt, aki műsorát Brahms közismert remek „Wienlied”-jével, sőt a még közismertebb „Nagy Bercsényi Miklós” kezdetű kurucnótával is megtoldotta. Utóbbi oly meglepően magyaros ritmussal és kiejtéssel énekelte, mintha a gyémántkócsagcs és dísz ódiogos kurucgenerális vérbeli leszármazottja lenne.

A zongorakiséretet Diénzl Oszkár látta el nemes izléssel és diszkrét alkalmazkodással.

Prohászka László dr.

* Hunyady József jubileuma. Holnap szertetteltjes ünnepség lesz a színházban. Hunyady Józsefnek, a színház kiváló művészenek jubiláris előadása. A kiváló művész a *Rang és Mód* című dramában lép fel és egyik legkiválóbb szerepében ünnepli meg színészi pályafutásának harminc éves évfordulóját. A jubiláris előadás keretében a szintársulat kedves meglepetésben fogja részrelni a művész-társát.

* Nyárai Antal vendégfelléptei. Szerdán és csütörtökön az aradi közönség egy régi kedvencét látja viszont az aradi színpadon. Nyáray Antal, az aradi színház volt művésze, aki most mint a fővárosi Modern-színház művésze aratja sikereit, két legjobb szerepében vendégszerepel két estén át. A kiváló művész szerdán este a Szabinnók elrablása című pompás bohózatban Retegi szinigazgató szerepét, csütörtökön pedig a Vig özvegy Danló grófját játsza.

* Balla Frigyes legujabb képe. Lengyel Lőrinc kirakatában egy pompás pasztell festmény látható, amely Balla Frigyesnek, a kitűnő művészenek legujabb festménye. A kép egy fiatal leányt ábrázol eredeti felfogásban és kivitel tekintetében a mester legjobb művel közé sorozható. Balla Frigyes ezzel a festményével is beigazolja azt az általános véleményt, hogy művészete Arad határain túl is méltánylásra és elismerésre tarthat számot. Valószínű, hogy a kitűnő festmény hamarosan vevőre talál.

* Szenzációs siker az Urániában. Esemény számba menő előadások színhelye napok óta az Uránia színház. „Ali baba és a negyven rabló”, az ezer egy éj gyönyörű meséje olyan előadásban kerül színre az Urániában, mely hatás tekintetében a legfényesebb színházi előadásokkal vetekedik. Melodramatikus zenekíséret mellett mondja a mesét a felolvasó és a valóság erejével hat a színdus kép, mely Ali baba csodás meggazdagodásának érdekes története. Hétfőn zsufolt házak gyönyörködtek a pazar előadásban s a csodálkozásból ki nem fogyó közönség rajos tapsokkal honorálta a kiváló művelvezetést. Még csak kedden kerül színre az Ali baba, ugyanazsai a kiállításal, mint hétfőn. Szerdán már új műsor váltja fel a nagysikerű mozgóképét, mely gyönyörű emléke marad mindazoknak akik látták.

* A Linek kiállítás. A közönség érdeklődése a Welsz és Klein cég műkereskedésében kiállított Linek-képek iránt napról napról fokozódik. Az utóbbi napokban valósággal tolongtak Aradváros mű-pártólól a kiállítás helyiségében, úgy, hogy az erkölcsi sikeren kívül a művészenek fényes anyagi sikerre is kilátása van. A mai napon 28 karrikatura és 7 bájos pasztell kelt el és több képre még folynak az alkudozások.

* Bátkirálynő premiérje. Pénteken mutatja be az aradi társulat Strausz Oszkár bájos operettjét, a Bátkirálynőt, amely a budapesti Népszínház-Vigoperában óriási sikert aratott.

* Új darabok. A színház igazgatója megszerezte előadásra Henry Bernstein legujabb drámáját, a *Sámson*-t, amely a budapesti Vig-

színháznak műsordarabja. Megszerezte továbbá Földes Imre nagysikerű színművének, a *Császár katonái*-nak előadási jogát.

* A budapesti Uránia Színház új igazgatója. Budapestről jelentik: Az Uránia Színház igazgatói állásra, mely Szana Tamás halálával e héten megüresedett, Pékár Gyulát, a kitűnő író fogják kinevezni.

Két jubileum.

Az egyik a színház égésének huszonöt éves, a másik Hunyady József harminc éves jubileuma. Az utóbbi bizonyára nem fog leégni.

A színházégés évfordulója.

Huszonöt éve, hogy az aradi színház földig leégett.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 17.

Huszonöt esztendeje, hogy az aradi színház át-estett a tüzkereztelón. Vasárnap délután, 1883. febr. 18-án leégett a hatalmas épület, amelyet nyolc esztendővel azelőtt emeltek, s amely egyik büszkesége volt a városnak. Gyászt jelentő esemény volt az, amelybe megrendült a város lelke. A pusztító tűzvész elhamvasztotta az Andrássy és Szabadság teret elválasztó épület-tömbnek azt a részét, amely a színházhoz tartozott, — s másnap az újságok nekrológot írtak a színházról, amely volt — és nincs többé. Nevezetes, nagy napja volt ez a fekete vasárnap Aradnak, s minden bizonynyal érdemes arra, hogy a negyedszázados évfordulóján egy kis emlékezés történjék rá.

A szerencsétlen napra Csiky Gergely új színművének, *A Stomfay család*-nak második előadása volt kitűzve. A meg nem tartott előadásnak színlapja ez volt:

Aradvárosi színház
Idénybérlet 129 sz. Kisébérlet 102. sz.

Vasárnap, 1883. február hó 18 án adatik itt másodszer:

A STOMFAY CSALÁD.

Új színmű 3 felvonásban, írta Csiky Gergely.
SZEMÉLYEK:

Stomfay Ákos, képviselő	— — —	Bács.
Héthársy Berta, báróné	— — —	Hunyady Margit.
Keresztes Ágnes	— — —	Somogyiné.
Margit, leánya	— — —	Kissné.
Özv. Stomfay Bernátné, szül. Komlóssy Klára	— — —	Lénárdné.
Vilmos, fia	— — —	Somogyi.
Lipéczy, kataszteri igazgató	— — —	Szathmary.
Barnabás, fia	— — —	Sz. Németh.
Stomfay Stanczi	— — —	Kuthyné.
Stomfay Dénes, szolgabíró	— — —	Mezey.
Ida, unokahuga	— — —	Kükemezey V.
Stomfay Kazmér, adóvégrehajtó	— — —	Balázsi.
Forró Zsigmond, a Stomfay-család ügyvéde	— — —	Halassi.
Dr. Leleszi, kir. tanácsos	— — —	Philippovich.
Szelevéry	— — —	Kiss.
Zobray Zeno	— — —	Ajtay.

Kezdeté 7 órakor.

Az előadás azonban egy végtelenül tragikus „közbejött akadály” miatt nem volt megtartható. Délután fél kettőkor kigyuladt a színház s néhány óra alatt elhamvasztott mindent. Mentésről szó sem lehetett s a tűzoltók fáradozása oda irányult, hogy a bérházat megmentés, ami sikerült is.

Hálaimádságra való szerencse volt, hogy a tűz nappal történt s nem előadás közben. Elgondolni is borzalmas, hogy milyen rettenetes emberáldozatot követelt volna ez a szenzáció. Így csak egyetlen szerencsétlene volt a színházégésnek: *Faludy* Vilmos színházi festő. A színpad fölött levő festőteremben dolgozott, amikor a lángok hozzá bekandikáltak. Lemenni nem volt ideje. A tűzoltók lepedőt feszítettek ki, amelybe beleugrott. Esés közben azonban súlyosan megsérült s hetekig tartott, ameddig fölépült.

A kár mintegy száznegyvenezer forintot tett ki, amelynek nagyobb része a biztosítás révén megtérült.

Hogy a tüzet mi okozhatta, azt nem sikerült megállapítani. *Kovács* János vizsgálóbíró kihallgatta a társulat több tagját, közöttük *Hunyady* Margitot, a Vigszínháznak nemrég meghalt jeles művésznőjét, *Rónaszéki* Gusztávot és másokat, de a vizsgálat eredményre nem vezetett.

Alighogy elterjedt a híre a tűzvésznek, mindjárt utána felhangzott az általános óhajlás: a színházat újra föl kell építeni. A színházégés után három nappal a város *Tabajdy* Károly főispán elnöklésével közgyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy a színházat fölépítik, még pedig azon a helyen, ahol azelőtt volt. Meghívták *Fellner* műépítést, a híres színházépítő cég tagját, aki véleményt is adott arról, hogy mint kellene az új muzsatemplomot felépíteni.

Nehezebb kérdés volt, hogy mi történjék a színház nélkül maradt szintársulattal? *Mansberger* volt a szinigazgató, a színház pedig „a színügygyámoló egyesület” gondozása alatt állott. Az egyesület kimondotta, hogy a társulattal a szerződést fel nem bontja s minden lehető módon azon lesz, hogy a társulat tagjai a rájuk vehezhető kenyértelenség veszedelme ellen megóvassanak. A társadalom szíve szépen nyilatkozott meg. A széles körben megindított gyűjtés mellett minden, amit akkor rendeztek, a leégett társulat tagjainak javára szolgált. *Urbán* Iván, az akkori főszolgabíró lakásán két fiú: *Urbán* Péter és *Purgly* László műkedvelő előadást rendeztek, színre hozván *A nagyapa pohara* című gyermek színművet. A gyerekelőadás 54 forint 50 krajcárt hozott a színészek segélyezésére.

A színházégésnek egy európai híres művész is szemtanuja volt: *Lewinsky*, a bécsi Burg színház tagja, aki ezavaló estéjének megtartása végett jött Aradra. A nagy színművész magyar kollegáinak fölsegítésére száz forintot küldött *Salacs* Gyula polgármesterhez. A Temesvárott játszó német színészek, a budapesti Nemzeti Színház külön előadásokat rendeztek ennek javára, úgy, hogy a társulat a legnagyobb nyomortól megmenekedett.

A színház romjai között maradt hamut, törmelékét a Liget-utca feltöltésére használták föl. „A liget ucai talaj a legdrágább föld, amelyen az aradiak járnak” — jegyezte meg fájdalmas humorral az akkori aradi újság.

Ma is sok emléket őriznek a nevezetes színházégés idejéből. A leérdekesebb *Wallfisch* Armin tulajdonában van: egy feketévé égett *színházi látszó*. A tűz előtt *Wallfisch*ék páholyában volt, s a tűz után, a romok között megtalálták. Csak a bőrhéja égett le, de az üvegei, a csövei megmaradtak. Mikor a munkások a romok között vajakáltak, akkor találták meg, vitták vissza *Wallfisch*nak.

Sokat keseregtek akkor a szerencsétlenség, amelyben Aradnak hagyományos balsorsa nyilatkozott meg. A kesergőket *Lukácsy* Miklós, a lelkes színügybarát ezzel vigasztalta:

— Minden gyerekeknek a báránymilón, s minden színháznak a leégésen át kell esni. Miután most megtörtént, többet nem esik rajta baj.

S ne legyen megcsodálva, huszonöt esztendeig csakugyan nem történt meg ez vele.

Elítélt urinő.

A Lészai-Wittich pör.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 17.

Minden mozzanatában s előzményeiben érdekes becsületsértési pört tárgyalt ma az aradi kir. törvényszék felebbviteli tanácsa. Az ügy részletei a következők:

Lészai Sándor, az aradi nagytőzsde bérloje Kovaszinon egy kisebb terjedelmű szőlő vásárolt Wittich Zsigmond ottani szőlőirtokostól. A szőlőn felépített kőháza a régi tulajdonos birtokában maradt, azt használhatta, és használ is. Ebből a használatból azután Lészaiék és Wittich között folytonos surlódások támadtak, ami nem egyszer kemény összekoccanásra adott alkalmat. Az ilyen összekoccanások nem egyszer és természetesen nem a legudvariasabb hangon és formában folytak.

Az egyik ilyen összekördülés alkalmával azután Lészainé felháborodásában szenvedéses kitérésrel olyan nyilatkozatra ragadta magát, hogy ezt Wittich magára nézve sértőnek találta s az urinőt a világsíri kir. járásbírósnál becsületsértés miatt fejelentette. A járásbírósnak le is tárgyalt az ügyet és Lészainét a régalmazás vétségében büntönségre találván, öt három heti fogházbüntetéssel sújtotta.

Az ítélet ellen Lészainé felebbezéssel élt s így került az ügy a múlt év november tizenkettődikén az aradi kir. törvényszék felebbviteli tanácsa elé.

Lészainét a bíróság előtt fia, aki Budapesten törvényszéki jegyző, védte. A védelem arra terjeszkedett ki, hogy tagadta magát a vádosi cselekményt. Védő azt állította ugyancs, hogy Lészainé nem is tud románul s így azt a régalmazó kifejezést, amelyet ő állítólag román nyelven mondott, nem is használhatta. A bíróság a védelem alapján nem ítélte az ügyben, hanem elrendelte annak bizonyítását, hogy Lészainé tud-e románul?

A mai napon megtartott folytatódó felebbviteli tárgyaláson a kiballgatott tanúk beigazolták, hogy Lészai Sándorné érti és beszél is a román nyelvet. A törvényszék a vádbeszéd és Nagy Sándor dr. védelme után az első foku bíróság ítéletét megváltoztatta s Lészainét büntönségre mondván ki két rendbeli régalmazás vétségében, a felforgó számos enyhítő körülmény figyelembe vételével öt négy száz korona pénzbüntetésére ítélte. Az ítélet jogerős.

TARKASÁGOK.

A hozomány. Egy ismert aradi vevő beszélt el az alábbi történetekről:

Egy aradmegyei születésű mérnök, aki külföldön végezte tanulmányait és jelenleg egy nagyobb fővárosi vállalatnál van alkalmazásban, a napokban nősült. Mint mérnök ember természetesen praktikus gondolkodású és ezt a második természetét érvényesítette házasságánál is. Csinos fiatalember lévén, alighogy kikerült a középiskolából, kedvence lett a nőknek, akik valósággal becézgették. Volt része szerelemben bőven és nem egy olyan kalandja akadt, amelyet a legnagyobb don Juanok is megirigyelhetnek tőle. Számos csinos, sőt szépnek nevezhető hölgy részesítette kegyeiben, szóval alaposan kivette a részét a szerelemből.

A tűzhely alapításánál éppen ezért első sorban nem azt tartotta szem előtt, hogy a felesége szép legyen, hanem, hogy mentől több bankó kerüljön még csak ezután beszerzendő Weirheim szekrényébe. Talalt is hamarosan megfelelő menyasszonyt, egy vidéki gyáros leányának személyében. Hozományul ötvenezer koronát helyezett kilátásba az apa. Ez volt a parti szebbik része, miután a kiválasztott menyasszony — jelenlegi felesége — égbekiáltóan csunya, ugyannyira, hogy eme tulajdonsága körül valóságos mondakör keletkezett.

Ez a körülmény azonban nem térítette el szándékától a mi emberünket, aki nem szerelemre áhított, hanem pénzre. Egy héttel ezelőtt volt az esküvő, amely után az após visszavonult a vővel és némi tanácsok kíséretében átnyújtott neki huszonötezer koronát.

A vő tiltakozott, de hiába. Az após az ígért hozomány másik részét a jövőre helyezte kilátásba. A becsapott fiatal férj kénytelen volt beletörődni sorsába, de bánatát sürgönyileg tudatta egy barátjával. Másnap megérkezett a válasz:

„Még panaszkodsz? Aki ötvenezer koronáért el vesz egy olyan csunya lányt, az huszonötöt érdemel.”

Ami nem baj. A postások múlt heti bálján megjelent egy dús gazdag fiatal földbirtokos is. Éj fél felé egy jóvalis öreg ur — egy postatiszt apja — megszólította és beszélgetésbe elegyedett vele. Megkérdezte tőle, hogy mért nem táncol.

— Ugyis csak egyszer van egy esztendőben báljuk — mondotta jóságosan az öreg ur.

— Én nem vagyok postás — válaszolt mosolyogva a fiatal ember — földbirtokos vagyok.

— Ejnye, szót az öreg ur, azt hittem, hogy postás. Hát nem az? Földbirtokos? Az se baj...

HIREK.

— **Arad szénszállító vasuti központ.** Az aradi vasuti üzletvezetőség területén végrehajtandó munkálatok egy része azt célozza, mint azt az *Aradi Közlöny* megírta, hogy Arad legyen a petrozsényi, zsilvölgyi és piskii vasutvonalak mentén fekvő szénbányák szállítási központja. Tegnap ezen célból az államvasutak igazgatósága a petrozsényi vasut mentén fekvő bányák területén helyszíni szemlét tartatott, amelyen a központból Szécsi Károly vasuti és hajózási felügyelő, az aradi üzletvezetőség részéről Sztankovics Miklós üzletvezető vett részt. A bányákat eddig a salgótarjáni bánya részvénytársaság bérelte s most az állam saját kezelésébe veszi s nagyobb mérvben aknázza ki, úgy, hogy naponta körülbelül 700 vagon szenet fognak termelni bennök. Ezt a szenet külön szénvonatok Aradon keresztül fogják az ország részeibe széthordani. A tegnap megtartott szemlén a vasutvonal átalakítási terveit állapították meg s ma Sztankovics üzletvezető Budapestre utazott, hogy a kereskedelmi minisztériumban azok véglegesítéséről tanácskozzék.

— **A képviselőház ülése.** Budapesti tudósítónk jelenti: A Ház udvarelvőleg holnap kezd meg munkáját, egyelőre csupán formális ülésel. Ebben azért képviselők még aig érkeztek Budapestre és ma meg tart a parlamenti szünet. Ha szerdán már érdemleges ülést tart a Ház, akkor már ezen az első napon erdélyes interpellációk fognak elhangzani. A díszüzenet képviselők szándakoznak ugyanis szóvá tenni Nagy Enil és tarsalnak bécsi szereplését és egyáltalában a delegációban e hangot nyilatkozatokat.

— **Elégületlenség a pénzügyigazgatóságnál.** A pénzügyigazgatóságnál a penztári órákat ed-

dig reggel nyolc órától déli tizenkét óráig és délután két órától négy tartották. Most *Farkas Győző* pénzügyigazgató elrendelte, hogy ezentul a penztári órákat délután egy órával meg kell hosszabbítani, vagyis öt óráig kötelesek a tisztviselők a közönség rendelkezésére állani. A tisztviselők körében e miatt nagy az elégedetlenség. A pénzügyigazgató rendelkezését meg fogják felebbezni.

— **A szerb miniszterelnök Aerenthalhoz.** *Pasice* szerb miniszterelnök *Aerenthal* báró külügyminiszterhez intézett táviratában legőszintébb örömet fejezte ki a kereskedelmi szerződési tárgyalások befejezése alkalmából és szívólyos köszönetet mondott a külügyminiszternek a kereskedelempolitikai megegyezés előmozdítása miatt. Meg van győződve, hogy ezen az alapon Szerbia és a monarchia viszonya mind bensőbbben és gyümölcsözőbben fog alakulni. *Aerenthal* báró külügyminiszter válaszában hangsúlyozta, hogy a létrejött megegyezést ő is örömmel köszönti és egyuttal a monarchia Szerbia iránt táplált jóakaró érzületének ad kifejezést.

— **A deési választás.** *Deésről* jelentik: A *Betegh* Imre halálával megüresedett kerületben ma volt a választás. Jelöltek voltak: *Gadl* István függetlenségi párti és *Barcsay* Tamás alkotmánypárti. A választásra nagyszámu katonaság és csendőrség vonult ki. A választás teljes csendben folyt le. A függetlenségi pártiak panaszkodnak az alkotmánypárt és *Vass* Béla gróf főispán állítólagos terrorizmusa miatt. A szavazatok aránya délután négy órakor a következő:

<i>Gadl</i> István	270
<i>Barcsay</i> Tamás	310

Későbbi távirat jelenti: A választás este nyolc órakor ért véget.

<i>Gadl</i> István	344
<i>Barcsay</i> Tamás	654

szavazatot kapott s így *Barcsay* Tamás alkotmánypárti háromszázötven szóttöbbséggel képviselővé választott. A győzelem híre az alkotmánypártban nagy örömet keltett, míg a függetlenségi pártot erősen lehangolta a párt jelöltjének bukása.

— **Az új portugál király és a republikánusok.** *Lisszabonból* jelentik: A király a miniszteri tanácskozáson elnökölt és több dekrétumot írt alá. Felszólította ez alkalommal a minisztereket, hogy minél gyakrabban jelenjenek meg előtte. A külföldi diplomáciai képviselőknek legközelebb elküldi az új megozólevelet. *Pia* Mária királyné állapota javult. Egy másik távirat jelenti: A király a főiskolai hallgatók több küldöttségét fogadta. Az igazságügyminiszter a diktatura ideje alatt kibocsátott összes dekrétumok revízióján dolgozik. A kormány elhatározta, hogy 300 katonát küld Guineába, hogy ezek segedkezzenek a bensülő lakosságnak az ottani négerök között észlelhető lázadás elfojtásán. A lapok szerint *Máuel* király a tudományos akadémia küldöttségének fogadtásánál *Petrozo* republikanus partalánu kadémiail tanárhoz a következő szavakkal fordult: „Ön azt fogja mondani, hogy ön republikanus. Jó, de ön barátja hazájának is, amin-nogy én is az vagyok. Ebben a pontban istétlenül egyetértünk”. A király kijelentette, hogy szívesen látja bármikor *Petrozót*.

— **Cholnoky Jenő Aradon.** A kolozsvári egyetem földrajztanára, *Cholnoky* Jenő dr. pénteken fog Aradra érkezni, hogy a *Kölcsey* egyesületben Kináról tartson egy óras felolvasást. A fényképeket, melyeket *Rozsnyay* József dr. fog vetíteni, maga a felolvasó készítette Kinában. *Cholnoky* Jenő nagy szeretettel beszél a

kínai állapotokról, mert tudományos igazságérzetét bántja az a fölényes lebecsülés, melylyel ázsiai dolgokban csak furcsaságot látunk. A mióta a japán nemzet olyan hatalmasan igazolta, hogy a sárga faj nem „furcsa” nép, a kínai copfok is kevesebb mosolyt fakasztanak, mert hátha a nagy copf mögött nagy ész is van. Cholnoky dr. a tudós éles megfigyelésével és elfogulatlan igazságérzetével világít be ebbe a keleti kérdésbe, a művészesevegő könnyedségével teszi játékká a hallgatók munkáját.

— A horvát választások. Zágrábról jelentik: A bán ma az összes megyei hatóságokhoz és a városokhoz rendeletet intézett az e hó 27., 28. és 29. éni tartandó választások ügyében.

— Az építőiparosok kongresszusa. Budapesti tudósítónk jelenti: A Magyar Építőiparosok Országos Szövetsége vasárnap délelőtt 9 órakor tartotta a budapesti és vidéki szövetségek kétszáz szavazatra jogosított küldöttjének részvételével első évi rendes közgyűlést. A közgyűlés, amely az újjáélesztés közgyűlési természetben volt és amelyen *Kausser Gyula* elnököl, elfogadta a szövetségi tanács évi jelentését, tudomásul vette a zárószámadásokat és megállapította a folyó évi költségvetést. Rövid vita után elfogadták *Eröss Sándor*, budapesti építésznék egy építőipari hitelintézet létesítése tárgyában tett indítványát és a terv megvalósítására husztagu bizottságot küldtek ki. A szövetségektől beérkezett indítványokat tárgyalták ezután s hosszabb rövidebb vita után, amelyben a küldöttek nagyszámmal vettek részt, több indítványt elfogadtak. Ezek közül nevezetesebbek a szövetségi munkaközvevő kötelező létesítéséről szóló indítvány, amelynek értelmében akciókat indít a szövetség arra, hogy a kormány és a főváros a magánházakban elhelyezett hivatalok, közintézetek és iskolák részére középületeket emeltesse. Végül a szövetségtanácsot alakították újra alapszabályszerűen. Ezzel a közgyűlés délután egy órakor véget ért.

— Szociálisták gyűlése Makón. *Makói* tudósítónk jelenti: A makói nemzetközi szociálisták ma mintegy 800-an népgyűlést tartottak. A népgyűlés első szónoka *Szakács Márk* volt, aki a szekularizációról beszélt. Utána *Baticz Gyula*, a budapesti kiküldött beszélt, ki beszédében kiemelte, hogy ha a purális választójog behoztatnék, a munkások ne riadjanak vissza a politikai tömegsztrájkjól.

— Az aradi gyermekmenhely cigánypurdéi. A menhelyben elhelyezett, illetve már megbízható házaknál a vidékre kiadott cigány gyermekek szülői nem akarnak belenyugodni a változhatatlanba. Ma ismét egy tizenhat tagból álló *küldöttség* járt a menhelyen, ahonnan azonban azt az értesítést nyerve, hogy gyermekeik már nincsenek Aradon, nem igen szívesen távoztak. A menhely még mindig erős rendőri őrizet alatt áll. A belügyminiszterium ma telefon útján kérdezősködött Arad város polgármesterénél, vajjon a cigányok nem támadták meg a menhelyet, mert a minisztert az újságok híradásai a cigányok támadásáról nyugtalanítják. A polgármester a minisztert megnyugtatta.

— Véres harc Csikmegyében. *Gyimesközéplakról* táviratozzák: Véres összeütközés történt tegnap több közbirtokos csángó és a csendőrség között. A közbirtokossági erőt rövid idővel ezelőtt bírói zárlat alá helyezték, több közbirtokos azonban ennek ellenére tegnap fát akart elszállítani az erdőből. Mikor ezt a többi közbirtokosok megtudták, karókkal és dorongokkal felfegyverkezve utjukat állották, hogy megakadályozzák a faelszállítását. Nagy verekedés támadt, amelyet a csendőrség akart közbelépésével megakadályozni. A csendőrök felszólították a csángókat, hogy a szekerekre felrakott fát vigyék vissza. Ezek azonban nemcsak hogy nem enge-

delmeskedtek, hanem *megetták a csendőröket*, akik — állítólag önvédelemből — kénytelenek voltak *fegyverüket használni*. Hat csendőr kétszer adott sortűzet, amelyeknek hatása elrettentő volt. *Egy fiatal legény és egy asszony azonnal halva rogyott össze, két más ember halálosan, három pedig életveszélyesen megsebesült.*

— Ujabb milliós házasság. *Newyork* előkelő körében most újabb, érdekes házasságról beszélnek. Arról van szó, hogy *Eszterházy Pál* gróf, huszárhadnagy, aki a Széchenyi-esküvőre utazott ki Amerikába, feleségül veszi *Miss Wittneyt*, *Vanderbilt Gladys* unokanővérét. *Eszterházy* gróf jövődöbéli menyasszonyának vagyona meghaladja a száz millió dollárt; a *Central Railroad* részvényeinek fele ugyanis az ő tulajdona. Egyszóval jönnek a milliók.

— Halálozás. *Láng Józsefné* szül. *Resch Irma* *Stefánia*, *Láng József* Aradon is ismert nagyváradi nyomdatulajdonos neje ma életének 30 ik, boldog házasságának 12-ik évében meghalt. Az elhunytban *Láng Győző* aradi háztulajdonos sógor-nőjét gyászolja.

— Tüntetés a fővárosban. Budapesti tudósítónk jelenti: Az Oktogon-téren ma délelőtt mintegy ötszáz főből álló munkás csapat tüntetett a háziurak és a lakbérzsora ellen. A munkások ezután az Újváros háza elé mentek, ahol megismételték a demonstrációt, sőt *Goreczky* tanácsjegyző megnyugtató szavai után is tovább kiáltoztak:

— Le a házbérzSORÁVAL! A polgármesterrel akarunk beszélni!

A IV. kerületi kapitányságról közben harminc rendőr érkezett, mire a tüntetők szétoszlottak.

— Merénylet egy orosz kormányzó ellen. *Varsó*-ból jelentik: A *vadovicei* eskudatbíróság előtt ma kezdődött a fő tárgyalás a *Vanda Dobrodziszka* ellen indított perben, aki azzal van vádolva, hogy 1907. augusztus havában *Varsóban három dinamitbombát dobott Skallon fő kormányzó kocsjára*, amellyel a kocsi kísérő katonái esztályból harman könnyen megsebesültek. A vád megokolásában fel van említve, hogy a lengyel szociálista párt *Skallon* fő kormányzó ellen, a forradalmi és szabadgondolkodó pártok irányában tanúsított roppant szigorúsága miatt forral boszút. A párt elhatározta, hogy megöli a fő kormányzót, mert majdnem mindegy nap bitófán végeztet ki a varsói forradalmi párt tagjainak számos hozzátartozóját. Miután a fő kormányzó majdnem sehasem hagyta el kastélyát, az összeesküvők azzal csalták ki, hogy egy orosz iszti runába öltözött lengyel szociálista inzultálta az utcán *Lerchenfeld* báró nemet konzulhelyettést, abban a meggyőződésben, hogy *Skallon* fő kormányzónak ezzel kapcsolatban meg kell jelennie *Lerchenfeld* bárónál. E terv sikerült, a merénylők három bombát dobtak a kocsi felé, amelyek közül a második és a harmadik förobbant, azonban csak a kocsi mögött, úgy, hogy a fő kormányzónak semmi baja nem történt, csak *három katona sebesült meg*. A tettes asszony azután elszökött *Varsóból*, rövidebb-hosszabb ideig tartózkodott *Krakóban*, *Svájceban*, *Zakopanyban*, 1907. június havában pedig férjhez ment *Dobrodziszka* *Ádám* *krakói* festőnőz. A rendőrségnek vegre sikerült kikutatni tartózkodási helyét, mire letartóztatták és megindították ellene a törvényes eljárást.

— Az eleven telefon. Ily című cikkünkben foglaltakra nézve kijelentjük, hogy a cikkirő annak mőkázó hangjával és tréfás tartalmával *V. M.* kisasszonyt becsületében egyáltalában nem akarta bántani.

— Elhunyt osztrák államférfiu. *Bécsből* táviratozzák: *Plener Ignác*, volt miniszter, az osztrák urakháza tagja, *Plener Ernő* volt pénzügyminiszter és nyugalmazott közös állami számvevőszéki elnök apja, kilencvennyolc éves korában meghalt.

— A munkások vasárnapja. Az „Aradi Nemzeti Szövetség” munkáskepző intézménye vasárnap délután tartotta tizenkettedik szak- és szórakoztató előadását a *Weitzer János*-utcai polgári fiúiskola dísztermében. Az érdekes műsor oly nagy számban vonzotta a közönséget, hogy igen sokan távoztak, mert nem jutott hely a teremben. Az előadás *Rona* *Eimér* őszinte érzéssel előadott szavallatával kezdődött. Utána *Radó Károly* dr. ügyvéd tartotta „A szociális-művészet a színműirodalomban” hirtelt előadását. A nagy szónoki erővel és hűvvel tartott előadás igen tetszett a közönségnek, sokszor szakította félbe a taps és tetszésnyilatkozata a közönségnek az előadót. Az előadást berekesztette *Bittner Béla* joghallgató által szavalt „*Kuruc álom*” című melodráma. A zenekisérettel szolgáltak *Nemessy István*, *Körössy Sándor*, *Pavletty János*, *Rosa Iván*, *Kiss Gyula* és *Jeckler Lajos*. A nagy hatással előadott szavallat s az igen szép összejáttékkal szolgáló zenekar kísérete megérdemelte azt a sok tapsot, amelyben a hallgatóság részesítette a közreműködőket. A legközelebbi előadás folyó hó 23-án lesz, az előadó *Somogyi Gyula* dr. lesz.

— Rumcompositio 1 literhez 20 kr. *Litör aroma* 1 literhez 30 kr. *Vojtek és Weisznál.* 191

A tudóbaj minden

eseteiben a SCOTT-féle Emulsió azonnal használandó. A SCOTT-féle Emulsió egészséget és erőt kölcsönöz az egész szervezetnek. A

Scott-féle Emulsió

specifikus megbízható szer mindennemű tudóbaj ellen és nemcsak biztos szer, hanem a legolcsóbb is. Nagyfokú tápereje annak tulajdonítható, hogy előállításához a legfinomabb, legtisztább és leghatásosabb anyagokat veszik, melyek egyáltalán beszerezhetők, továbbá azon tulajdonságának, hogy az eredeti felülmulhatatlan SCOTT-féle előállítási mód folytán nemcsak izletes, hanem rendkívül könnyen emészthető is. 5901

Az emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer véglegyet — a halászi lemebe venni.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az Aradi Kereskedők Takarékos és Hitel-
szövetkezete vasárnap délelőtt, a tagok élénk érdeklődése mellett tartotta negyedik évi közgyűlést. A közgyűlést *Varjassy Lajos* polgármester, az intézet elnöke vezette.

Az igazgatóság évi jelentését *Faragó Rezső* titkár olvasta fel. E szerint az intézet törzsbetétei 497544 kora, kiadott kölcsönei 525,260 koronát tettek ki. A tiszta nyereség 26,830 korona, amelyből az igazgatóság javaslata szerint 2424 koronát a veszteségi tartalékalap gyarapítására fordítanak, 21,817 koronát az első négy évtársulat nyereség-alapjához csatolnak. *Somló Ármán* dr. indítványára a közgyűlés *Varjassy Lajos* polgármester, intézeti elnöknek, a szövetkezet iránt való élénk érdeklődéséért, az igazgatóságnak, a felügyelő bizottságnak és a választmánynak ügybuzgó munkásságukért köszönetet szavazott s a jelentést, valamint a mérleget és egyéb kimutatásokat tudomásul vette, az igazgatóság javaslatait elfogadta. A közgyűlés ezután az alapszabályok módosításával kimondotta, hogy a *Tiszavidéki Hitel-
szövetkezetek* kötelekésbe lép s azzal szerves kapcsolatot teremt. Végül *választások* következtek. Az igazgatóság kisorsolt tagjait: *Daimel Lajost* és *Kohn S. N.-t.* valamint a választmány kisorsolt tagjait: *Földes Soma*, *Güick Károly*, *Grallert Rezső*, *Guld Emil*, *Sági Henrik* és *Singer Gyulát* egyhangulag újra megválasztották. A választmányba új tagokul beválasztották: *Leichter Lipót*, *Nussbaum Zsigmond* és *Reisz Mátyás*. Az I. évtársulat felszámoló bizottságának elnökévé: *Weisz Mark*, tagjaivá: *Braun Gusztáv* vendéglős, *Illics Zsifkó*, *Léval Adolf*, *Donáth Simon* és *Rosenyay József* választották. A felügyelő bizottság régi tagjait egyhangulag egy évre újra megválasztották.

— Az aradi Hitelbank mint szövetkezet március hó 5-ikén délelőtt 10 órakor tartja rendes évi közgyűlését saját helyiségében.

— Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár e hó 28-án, délelőtt 10 órakor tartja XVIII-ik rendes közgyűlését saját helyiségében.

Budapest. áru- és ertéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, február 17.

Uzlettelen. 5 fillérrel olcsóbb árak.

Az árak 50 kilónként ezámítva:

	Déli zariát	5 órai zariát
Buza áprilisra . . .	11.74—11.75	11.74—11.75
Buza októberre . . .	10.25—10.26	10.26—10.27
Zab áprilisra . . .	7.0—7.81	7.81—7.82
Ross áprilisra . . .	10.33—10.34	10.27—10.28
Tengeri májusra . . .	6.70—6.71	6.70—6.71

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	640.25
Magyar hitelrészvény	775.75

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Február 17. —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 118—120 fillérig; fiatal közép páronként: 351—320 kilogrammig terjedő súlyban 120—121 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 120—122 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 200 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertésleltétel: Február hó 13. napján volt készlet 21.305 darab, február 14. napján félhajtattott — darab, február 14. napján elszállított 97 darab, február 15. napjára maradt készletben 21.208 darab. A hivott sertés üzet irányzata. Cseudes.

Nemzeti Színház.

Kedd, 1908. évi február hó 18-án:

B) bérletszűnet B) bérletszűnet.

Hunyady József 30 éves jubileuma alkalmából:

Rang és mód.

Színmű 3 felvonásban. Irta: Szigeti József.

SZEMÉLYEK:

Bannai Gábor Kesztyer Rde.	Euenburg gróf Varnay Jenő.
Clariss, neje K.Kapólnai J.	Eltey Oszkár Dely Lajos.
Irma, leányuk H. Kőrössi J.	Tauer Kulcsár L.
Bannai Gerő Hunyady J.	Weber Szathmári Á.
Erzsébet, neje Benkőné:	Klein Leóvegy Leo.
Sándor, fiuk Horti Sándor	Szobaleány Kun Irén.

Kedde este 7 és fél órakor.

IDEGENEK ARADON.

— Február 17. —

Központi-szálloda. Ráczkevy Dezső birtokos Turnszeverin. — Homolay Géza birtokos és neje Tolesva. — Komjáthy Jenő birtokos Losonc. — Bordea Tivadar dr. ügyvéd és neje Borosjenő. — Kisláposi Juhász B. birtokos és neje Silingyia. — Fellegi Antal gyáros Budapest. — Olariu Constantin birtokos Sikló. — Ignác Gyula kőszegvárosi Murány. — Serbán Miklós dr. ügyvéd Fogaras. — Weiter Józsefné kereskedő és leánya Talpas. — Popovics György dr. ügyvéd Kisjenő. — Bolyos József szőgábiró Borossebes. — Bertán Aladár igazgató Borosjenő. — Liptay Károly hírlapíró Nagyvárad. — Szekér Jenő kereskedő Budapest. — Strausz Gyula hivatalnok Borosjenő. — Csillag Béla hivatalnok Borosjenő. — Schlianger Gyula utazó Bécs. — Thier Vilmos utazó Berlin. — Groszer Vilmos utazó Bécs. — Schulhof Pál utazó Bécs. — Spitz Emánuel utazó Bécs. — Weizenstein M. utazó Bécs. — Kramer Ignác utazó Bécs. — Sternkast Zsigmond utazó Budapest. — Schwarz Izidor utazó Budapest. — Hoffmann Samu utazó Budapest. — Molnár Gyula utazó Budapest. — Rohács Jakab utazó Budapest. — Noé Lipót utazó Budapest. — Bogó József utazó Budapest. — Müller Ede utazó Budapest. — Fehér Jenő utazó Szolnok. — Neumann Mór utazó Temesvár. — Hahn Oszkár utazó Lugos. — Ekstein Jenő utazó Budapest. — Streik Ede utazó Budapest. — Kovácsi Jenő utazó Hajda. — Grünvald Ignác utazó Budapest. — Pag József adótiszt Ujarad.

Fehér Kereszt-szálloda. Bogsányi Kálmán és neje Kisjenő. — Mendel Arthur dr. ügyvéd Budapest. — Kardos Ernő fakereskedő Budapest. — Fehér József nagybirtokos Seprős. — Markovics Zsófia magánzó és nővére Temesvár. — Czimmer János gyáros Marienfeld. — Tary István jószágigazgató és családja Kisbér. — Balta Árpád gazdaszt és neje Kisbér. — Faragó Imre birtokos Szeged. — László Ferenc gazdálkodó Szeged. — König Nándor bérő Nagyvárad. — Münich Sándor igazgató Grác. — Haderer Károly igazgató Grác. — Juhász Dezső dr. jogász Szabadka. — Germán Manó kereskedő Debrecen. — Pocsay József hivatalnok Kézak. — Tóth Antal mérnök Déva. — Götz István igazgató és neje Bécs. — Schwab Adolf gyáros és neje Bécs. — Dárday Frigyes mérnök és családja Szászváros. — Bárdos Izsó kereskedő Mezőtelegd. Gombos Márton főfelügyelő Zalatna. — Goldman József joghalgató Segesvár. — Bátor Gyula gazdaszt Guraszáda. — Orbán József lelkész Zirc. — Deák Márton jegyző Ungvár. — Blau Ármán kereskedő Algyogy. — Fekete Ferenc vendéglős és gyermekei Baja Guttman Ede gazdálkodó Hódmezővásárhely. — Fenyves Imre kárbeclő Temesvár. — Kelemen Lajos jegyzőség Nagyenyed. — Berecz Aladár biztosító Vajdahunyad. Forró Emil hivatalnok Facset. Pollak Henrik kereskedő Kisjenő. — Révész Lipót mérnök Budapest. — Spitz József utazó Budapest. — Orbán Árpád utazó Budapest. — Spitzer Fülöp utazó Budapest. — Markstein Jakab utazó Budapest. — Komlós Gyula utazó Budapest. — Klein Ábrahám utazó Budapest. — Mayer Károly utazó Budapest. — Lederer Ignác utazó Budapest. — Heiman Adolf utazó Budapest. — Wezely Dezső utazó Budapest. — Deutsch József utazó Budapest. — Bossáryi Mór utazó Budapest. — Drottler Ferenc utazó Bécs. — Hendl Henrik utazó Bécs. — Klein Leó utazó Varnsdorf.

Vass szálloda. Berger József utazó Budapest. — Weiner Gyula utazó Budapest. — Poloch M. utazó Eperjes. — Szudý Gyula mérnök Eger. — Hevegy Béla magánzó Bácsalmás. — Schönberg Jenő utazó Budapest. — Gerber Ignác utazó Sze-

ged — Goldschmid M. utazó Budapest — Weisz Henrik könyvelő Balassagyarmat. — Hódi József gazdálkodó Szentes. Gál Lajos gazdálkodó Szentes — Szabó György gazdálkodó Szentes — Gömörý Sándor gazdálkodó Szentes. — Vámos Oszkár hivatalnok Gyöngyös — Várady Gyula kereskedő Orosháza. — Tóth Elek magánzó Szent-Tamas. — Haraszi Jenő magánzó Ada.

WILTTER.

Köszönetnyilvánítás.

Alulírott mélyen gyászoló család fájdalmas hangon mondunk köszönetet mindazon nemesszívű rokon, ismerős és barátainknak, kik néhai Istenben boldogult

özv. Wielandt Antalné

szül. Nikolaus Rozália,

birtokosnő urasszonynak

1908. január hó 7-én Aradon, 8-án Világoson véghez ment ünnepélyes eltakarításánál gyászunkban osztozkodni szivesek valának. De különös köszönetünket nyilvánítjuk főtisztelendő Tefert Ferenc vilagosi róm. kath. plébános urnak, Hettmanné szül. Czirmer Erzsébet urasszonynak a Mária társulat védőasszonyának és a vele kivonult kis leányoknak, tek. Grill József tüzoltó parancsnok urnak és a parancsnoksága alatt kivonult t. tüzoltó karnak, és végül Csutak Károly és fia első temetés rendező intézet tulajdonosainak, kik is a temetést, úgy mint a szállítást a legkisebb fennakadás nélkül, fáradságot nem kiméve a legpontosabb és mérsékelt díjazás mellett végezni szivesek voltak, melyért ezuton is hálás köszönetünket nyilvánítani kötelességünknek tartjuk. Arad, 1908. február 18-án.

A mélyen gyászoló
Koloszy-család.

993

Pénzének ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

Ali-Baba és a negyven rabló. Zenés felolvasással. Ma utoljára!

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Ma kedden, 1908. február hó 18-án

Műsor:

1. A rabló menyasszonya. Dramatikus.
2. Az egy lábú. Kacagató.
3. A kis halászlány. A tengerész életből.
4. Bátor postamester. Életrajz.
5. Az ezredes ur biciklijé. Kacagató.
6. Varázsgyűrű. Színes varázskép.
7. Teves nyomon. Rendkívül érdekes.
8. Ali baba és a negyven rabló. Zenével és felolvasással.

Előadások délután 5, fél 7, és este fél 9 órakor.

Cukrászda.

Előadás alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik.

Holnap teljesén új műsor.

Mindeddig felülmulhatatlan!

A Maager W.-féle

valódi tisztított

Csukamájolaj

(hatóságilag védett kiadásban.)

sárga üvegenként 2 kor. fehér " 3 kor.

Maager Vilmostól Bécs. 193

1869. óta Ausztriába és Magyarországra általánosan bevezetve.

Tanárok és orvosok előszeretettel rendelik.

Kapható a legtöbb gyógyszerertárban és drogueriában

Főlerakat és szétküldés Ausztria-Magyarország részére:

W. MAAGER, WIEN, III/3, Heumarkt 3.

Utánzások törvényileg üldöztetnek.

Kapható Aradon Földes Kelemen gyógytárában

APRÓ HIRDETÉSEK.

AKINEK

ismeretség híján

szasztársra,
nevelőre,
háztartásvezetőre,
konyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vincsellőre,
kertészre,

kulcsárra,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,

AKI

eladni kíván

butort,
songorát,
dort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

AKI

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

AKI

sz. dezeket vétel vagy bérbevétel cél-
jából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbiz-
sabbban ér csélt, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kis hirdetési
rovatát használja.

Ismeretlen!

Levele felbontatlanul
vissza küldve főpostá-
ra. Elvből nem ismer-
kedem.

Ugyvédi naplók

és főkönyvek rendkívül finom erős
papírból egész vászon kötésben bőr
sarokkal 500 oldal tartalommal
24 kor. Kaphatók Ingusz I. és Fia.
Könyv és papirkereskedés. 201

Eladó

egy 4 lángú ebédlő gázluszter, egy
nagy dugaszológép, egy 2 kerekű
földhordó kubikos taliga hozzávaló
lőszerszámmal és egy teljesen fel-
szerelt méhes minden a legjobb
karban. Cim a kiadóhivatalban. 971

Erzsébet kör-ut 22. számu

házban egy 6 szobás földszinti la-
kás megfelelő mellékhelyiségekkel
folyó évi május 1-re kiadó. Bőveb-
bet ugyanott. 882

Rongált dobozu

levélpapírokat minden elfogadható
árban árusítok ki. **Kerpel Izsó**
könyv-, zenemű- és papirkereske-
dése, Arad. 212

Nagyobb mennyiségű

tiszta tökmag és tökmagolaj kap-
ható Bonczos Lajosnál, Nagy-Sza-
lontán. 1001

Elveszett

kis fehér Foxtenieur, csirkász
névre hallgat. Megtaláló jutalom-
ban részesül. Cim Posner állatki-
tömő, Szabadság-tér 1. szám. 994

Szép nagy

egészen új ebédlő és háló szoba,
lámpa eladó. Bővebbet Petőfi-utca
8., földszint. 992

Német bonne

azonnali belépésre kerestetik. Cim
a kiadóhivatalban. 991

Árverés hasvégi lisztre.

A hitközségi tagoknak bus-
vételi liszttel és husvételi kenyere-
kkel való ellátási joga folyó
évi február 23-án délelőtt 11
órákor, a hitközség gyülester-
mében (Árpád-tér 5. sz. I. em.)
tartandó szóbeli árverés útján
fog kiadatni, melyre azonban
írásbeli zárt ajánlatok is elfo-
gadtnak. — Utóajánlatok
nem vétetnek figyelembe. Az
árverési feltételek a hitközség
jegyzői hivatalában betekint-
hetők.

Arad, 1908. február 14-én.

Az aradi zsidó hitközség
előljárósága. 988

Egy ügyes

kifutó fiu

felvétetik

a kiadóhivatalban.

Van szerencsénk a n. é. közönségnek tudomására hozni,
hogy a mai naptól kezdve a konopi állomáson

I. osztályu bükk hasáb
I. „ tölgy dorong
I. „ bükk dorong
és tölgy hasáb fát

vaggon számra, valamint nagyobb mennyiségben a leg-
jutányosabb árban szállítjuk. 377

Kádár, Braun és Böhm.

Megrendelések és bővebb felvilágosítással szolgál:

Kádár József Arad, Kossuth-utca 68. szám alatt.

100.000 kötetes kölcsönkönyvtár

használata havonként 1 k. 20 fill.
„Tolnai Világlapját“ számonként 24
fillérért hához szállítja Krausz Pau-
lin könyvkereskedése Színház-épület.
Telefon szám 511. 995

Kovaszinc hegyközsége

február hó 25-én

közgyűlést

tart, melyre a szőlőbirtokosok
tisztelettel meghivatnak

Tárgy:

1. Az 1907. évi számadá-
so: átadása.
2. A hegyszéki tisztviselők
választása.

Kovaszinc, 1908. febr. 17.

987

Tisztelettel

az Elnökség.

Meghívó!

Az Aradi Hitelbank

mint szövetkezet

1908. évi március hó 5-én dél-
előtt 10 órákor Salacz-utca 6.
alatti helyiségében tartja

rendes évi közgyűlést,

melyre a szövetkezeti tagok
tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. A jegyzőkönyv hitelesíté-
sére 2 szövetkezeti tag vá-
lasztása.
2. Az igazgatóság évi jelen-
tése, a mérleg előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság je-
lentése.
4. Határozathozatal a szö-
vetkezet felszámolása tárgyá-
ban s a felszámoló-bizottság
megválasztása.

Az igazgatóság.

Hosszu száru bőrkeztü fehér, fekete és szines nagy raktár!

FEHÉR KIRAKATOK!

December hó végén érkezett hatalmas küldemény cérnavászon egy részét kirakatunkban köz-
szemlére tettük ki.

Nagymérvű elővásárlásaink folytán azon helyzetben vagyunk, hogy elsőrendű rumburgi, fi-
nom irlandi, paplan és alsó lepedőre való tiszta cérnavásznainkat még egy rövid ideig a tavalyi olcsó árakon szolgálhatjuk.

Felhívjuk tehát a n. é. közönséget, hogy e ritka alkalmat felhasználva bevásárlásaival
bennünket mielőbb felkeresni méltóztassék.

Kelengyc beszerzésénél ajánljuk nagy raktárunkat kész női fehéreneműekben, u. m.: női ingek,
ágyneműek, corsetták, Schroll-árak, fehér és szines asztalneműek. Különleges választék sveici himzések, cérnacsipkék és kézi-
munka slingelésekben.

Cérna és pamutvászon-maradékok a legfinomabb minőségben meglepő olcsó árakon.
2—6 méteres maradékok kaphatók.

Tengersok himzésmaradék féláron!

Kiváló tisztelettel

Rosenblüh H. és Társa.

391

Hosszu száru bőrkeztü fehér, fekete és szines nagy raktár!

STEINER MIKSA

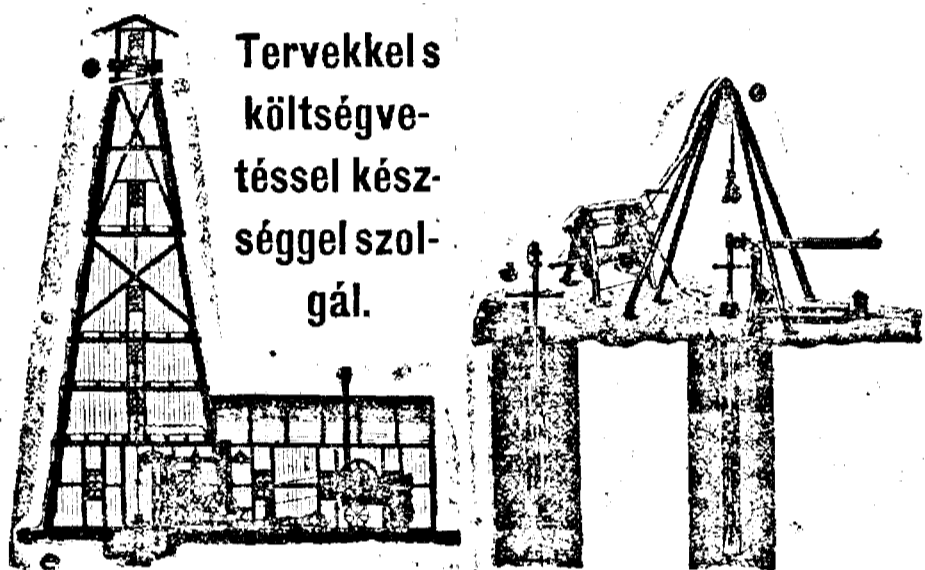
ártézi-kut készítő

Szapáry-liget (Aradmegye)

Interurban s megyei telefon szám 2.

Ajánlja magát, községek, birtokosok, hid építők, gyár és malomtulajdonosok figyelmébe. 709

Elvállal ártézi-kutak furás és vézését, furott nordon kutak elkészítését, hidak alap réteg kutatását, meglevő ártézi kutak kimosását.

Tervekkel
költségve-
téssel kész-
séggel szol-
gál.

Városi s megyei telefon 509.

PÉNZ

a legolcsóbban és leggyorsabban
földre és városi házakra **amortisa-
tióra** (tőketörlesztéssel)

Aradon a legrégebb és legismertebb közvetítő iroda

Szücs F. Vilmos

a nagyszombati földhitelintézet kölcsön képviseleténél

ARADON, Karolina-utca 8. sz. (saját ház)

a fiók posta mellett.

Elvállalok convertálásokat utólagos díj és költség
megtérítés mellett.

„Házak és földek adás-vétel közvetítése.”

Ugyanitt megbízható üzletszerzők
alkalmazást kaphatnak. 457

Több aradi házat olcsón és előnyös fizetési
módozatok mellett eladok.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár

részvénytársaság

XVIII-ik rendes közgyűlését

1908. évi február hó 23-án d. e. 10 órakor

Aradon, saját helyiségében fogja megtartani.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megszavazása.
2. Igazgatóság és választmány jelentése a részvénykibocsátási művelet befejezéséről, határozathozatal a befolyt összegek hovatfordítása felől és indítvány az alapszabályok 5., 13., 14., 28., 57., 58., 63., 66., 92. és 93. §§-ainak módosítása tárgyában.
3. Elnök, tíz igazgatósági tag és huszonöt választmányi tag választása.
4. A részvényesek netaláni indítványai. 894

Ezen közgyűlésre a t. c. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 52. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja szavazati jogát, kinek részvénye a közgyűlést megelőzőleg legalább három hónal nevére iratott s a **közgyűlést megelőző nap délelőtt 12 óráig** az intézet főpénztáránál Aradon, vagy fiókjintézeteinél **Makón, Pécskán és Nagyszentmiklóson** még le nem járt szelvényeivel együtt, letétetett.

Aradon, 1908. január 30-án.

**fiz arad-csanádi gazdasági takarékpénztár
részvénytársaság igazgatósága.**